De rechter in zyn eigen zaak

Willem van der Hoeven

bron
Willem van der Hoeven, *De rechter in zyn eigen zaak*. J. Lescailje en Dirk Rank (erven), Amsterdam 1718

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/hoev003rech01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

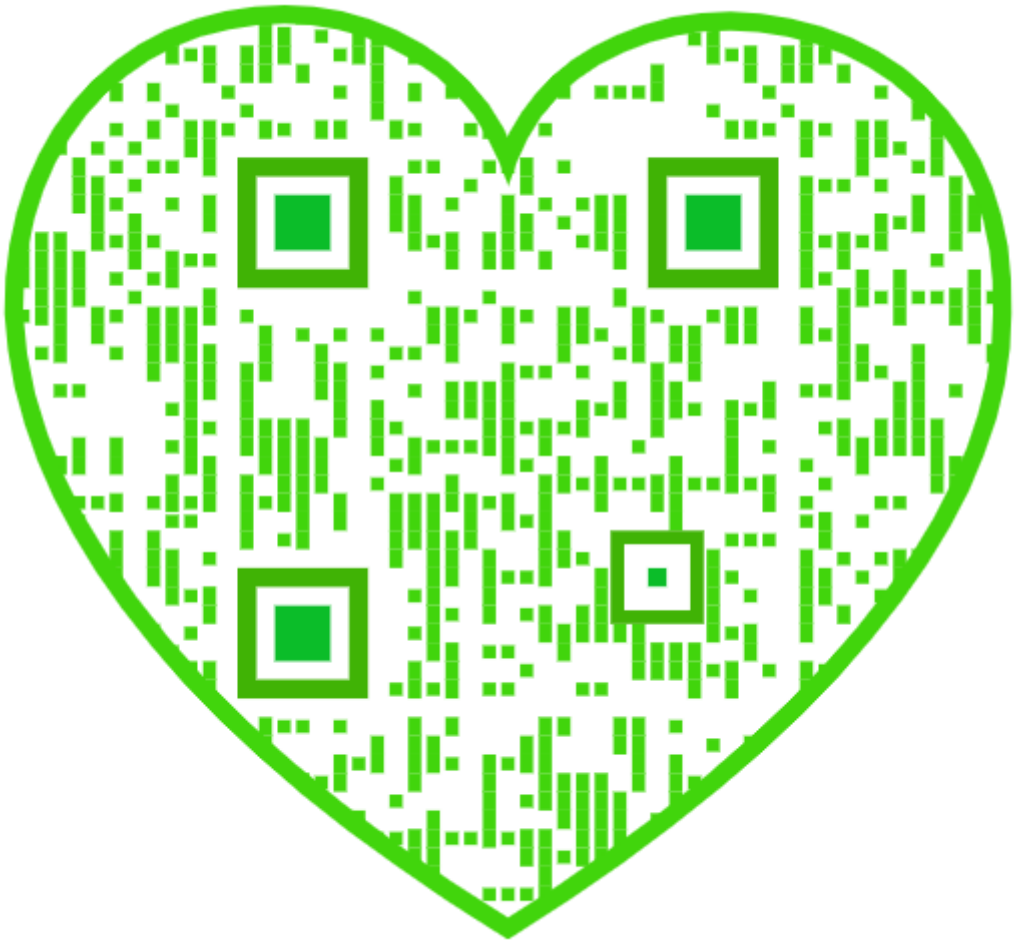

Opdragt aan den eed'len manhaften heer Jan Agges Scholten, capitein van een compagnie burgers in Amsterdam.

EEDELE HEER,

DAt de dapperheid, een deugd is die de menschen van geringe geboorten tot hooge staat, ja zelf tot Vorstelyke waardigheeden weet te verheffen, daar van zyn overvloedige bewyzen, voor al, in ons Vaderland, van braave Mannen die zig door die deugd, hoog geacht en geëerd hebben gemaakt. Maar zelfzaam is het zelve in Vrouwen, terwyl het doorgaans met haar kunne en aard niet over een komt, hoewel de Historien egter van eenige gewag maaken. De Schryver van deeze wakk're Vrouw, schynt den Leezer, van de waarheid te willen verzeekeren, dat deeze zo ge naamde Ferdinand, anders Sofia, de

geene geweest zou zyn, die Keizer Karel de Vyfde, in het beleegeren voor Tunis, van weinige geholpen, uit een oogschynlyk doods gevaar door haar dapperheid zou hebben verlost. De byzonderheid van deeze stof, en de liefde die U E. van jongs af de Nederduitsche Dichtkonst heeft toegedraagen, hebben my aangedrongen om het zelve tot een Toneelstuk te berymen, en met alle eerbiedigheid, die ik verschuldigt ben, op te draagen aan een Heer, die de voorzorg der Waapenen van deeze wydvermaarde Koopstad, als Capitein zyn toevertrouwd, met dit gevoelen, dat U E. den yver en vrymoedigheid, niet onaangenaam zal zyn, van die geen, die U E. van harte lang leeven en gezondheid toewenst en blyft,

MYN HEER,

U E. gehoorzaame en verpligte Dienaar,

W. VAN DER HOEVEN.

Korte inhoud.

EEn wyze en dapp're Maagd schynt met ontvlochten hair,
Gekleed als een Soldaat, een dapp'ren Man te weezen:
Wyl zy een Keizer zelf verlost uit halsgevaar
Voor Tunis, die de dood onmydelyk stond te vreezen.
De Vorst, die deeze daad nu gaarne zag beloond,
Heeft haar, schoon onbekend, tot grote staat verheeven.
Zy die verlooren scheen, ziet zig met eer gekroond,
Daar zy als Rechter zelf, kan straffen en vergeeven.
Elk dingt op 't yverigst om haar verlies naar wraak,
Zelf by haar zelf, dit maakt haar Rechter in haar zaak.

Copye van de privilegie.

DE Staten van Holland ende Westvriesland doen te weten, alzoo ons vertoont is by de Regenten van het Burger Weeshuys en de Oude Mannenhuys der Stad Amsterdam, en, in die qualiteyt te samen eygenaars, mitsgaders Regenten van den Schouburg aldaar, dat zy Supplianten, sedert eenige Jaren hebben geiouisseert van onse Octroye of Privilegie van dato 21. Mai 1699. waar by wy aan hen Supplianten, in hun qualiteyt hadden gelieven te consenteeren, acordeeren en de Octroyeren, dat sy, gedurende den tyd van vyftien eerst achter een volgende Jaren, de Werken, die doenmaals ten dienste van het Tooneel reets gedrukt waren, ende, van tyd tot tyd, nog vorder in het ligt gebracht, ende ten Tooneele gevoert zoude werden, alleen zoude mogen drukken, doen drukken, uytgeven ende verkopen, nu ondervonden, dat de Jaren, by het voorgemelde ons Octroy of Privilegie genaamt, op den 21. deezer Maand Mai was komen te expireren; ende dewyl de Supplianten ten meesten dienste van de Schouburg, (waar van hunne respective Godshuyzen onder andere mede moesten werden gesubcenteert,) voorgemelde Werken, zoo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten, als anders, die reets gedrukt en ten Tooneele gevoert waaren, of in het toekomende gedrukt, en ten Tooneele gevoert zoude mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheenen, zouden blyven drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen, ten eynde dezelve Werken, door het nadrukken van andere; haar luyster, zoo in taal, als spelkonst, niet mogen komen te verliezen, dog dat zulks aan de Supplianten, na de expiratie van het bovengemelde ons Octroy, en zulks na den 21. Mai deezes Jaars 1714 niet gepermitteert zoude wesen, zoo vonden zy Supplianten hun genoodzaakt zig te keeren tot ons, onderdanig verzoekende, dat wy aan hen Supplianten, in hare bovengemelde qualiteyt, geliefden te verleenen prolongatie van het voorsz. Octroy of Privilegie, omme de voorsz. Werken, zoo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten als andere, reets gemaakt en ten Tooneele gevoert, en als nog in het ligt te brengen ende ten Tooneele te voeren, den tyd van vyftien eerst achter een volgende Jaren, alleen te mogen drukken en verkopen, of te doen drukken en verkoren, met verbod aan allen andere op zekere hoge pene, by ons daar tegen te statueeren in communi forma: So is 't, dat wy de zaake, ende 't voorsz. verzoek overgemerkt hebbende ende genegen wezende, ter bede van de Supplianten, uyt onze rechte wetenschap, Souveraine magt en authoriteyt, dezelve Supplianten geconsenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, consenteren, accordeeren ende octroyeren, haar by deezen, dat zy, gedurende den tyd van

vyftien eerst agter een volgende Jaren de voorsz. Werken, zoo van Treurspellen, Blyspellen, Kluchten als andere, reets gemaakt ende ten Tooneele gevoert, en als nog in het ligt te brengen, ende ten Tooneele te voeren, binnen de voorsz. onze Landen alleen zullen, by continuante, mogen drukken, doen drukken uytgeven en verkopen, verbiedende daarom alleen en een ygelyk, de voorsz. Werken, in 't geheel ofte ten deele naar te drukken, ofte, elders naar gedrukt, binnen den zelven onze Lande te brengen uyt te geven, ofte verkopen op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte, ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie honderd guldens daar en boven, te verbeuren, te appliceren een derde part voor den Officier, die de calange doen zal, een derde part voor den Armen der Plaatsen daar 't casus voorvallen zal, ende het resterende derde part voor de Supplianten, alles in dien verstande, dat wy de Supplianten met desen onsen Octroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van hart schade door het nadrukken van de voorsz. Werken, daar door in geenigen deele verstaan den inhoude van dien te authoriseren, ofte te advouëren, ende, veel min deselve onder onse Protextie en de bescherminge eenig meerder credit, aanzien, of reputatie te geven, nemaar de Supplianten in cas daar inne iets onbehoorlyks zoude influëren, alle het zelve tot haren laste zullen gehouden wezen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselyk begeerende, dat by aldien zy deze onze Octroye, voor de voorsz. Werken zullen willen stellen, daar van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaar gehouden zullen wezen hetzelve Octroy in 't geheel, en sonder eenige Omissie, daar voor te drukken, ofte te doen drukken, ende dat zy gehouden zullen zyn een exemplaar van de voorsz. Werken, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheek van onse Univeriteyt tot Leyden, ende daar van behoorlyk te doen blyken, alles op poene van het effect van dien te verliesen, ende ten eynde de Supplianten dezen onzen Octroye ende consente mogen genieten als naar behooren, lasten wy alle ende een ygelyk, die 't aangaan mag, dat zy de Supplianten van den inhoude van dezen doen lasten ende gedogen, rustelyk, vredelyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruyken, eesserende alle belet ter contrarie gedaan. Gedaan in den Hage onder onzen grote Zegele, hier aan doen hangen op den drie en twintigsten Mai, in 't Jaar onses Heeren en Zaligmakers, seventien hondert en veertien.

Ter ordonnantie van de Staten
SIMON van BEAUMONT.

De Regenten van het Wees en Oude Mannenhuis hebben, in hun voorsz. qualiteit, het recht van deeze Privilegie voor DE RECHTER IN ZYN EIGEN ZAAK Blyspel, vergunt aen de Erven van J. LESCAILJE, EN DIRK RANK.

In Amsterdam den 20. *January* 1718.

Vertooners.

SOFIA, *onder den naam van Ferdinand*.
KLAUDIA, *ouder den naam van Felix*.
GERARDO, *Broeder van Klaudia*.
KARLOS, *Minnaar van Sofia*.
KAREL, *Rooms Keizer, en Koning van Spanjen*
RUDOLFUS, } *Bevelhebbers van Karel*.
ALONSO, } *Bevelhebbers van Karel*.
LISANDRA, *Dochter van Rudolfus*.
MAROTTE, *haar Dienstmaagd*.
PAGI, *van Sofia*.
JERONIMO, Vader } *van Karlos*.
GRATIA, Moeder } *van Karlos*.
DEURWAARDER.
KAAJIM, *verloofd aan Sofia*.
LEONORA, *Zuster van Karlos*.
ORONTES, Vader } *van Sofia*.
ELVIERE, Moeder } *van Sofia*.
JOAN, } *Raadsheeren*.
OTTO, } *Raadsheeren*.
PHILIPPUS, *Broeder van Sofia*.
LYFWACHTEN, *van Karlos*.

Swygende.

Schildknaap, Herauten, en Gevolg.

De rechter in zyn eigen zaak, blyspel.

Eerste bedryf.

Eerste tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO.

SOFIA.
DE gulde Vreê verdryft de woedende Oorlogs plagen,
Wy zien de tenten om Valenze neêr geslagen
Van Karels leger, daar zo menig moedig held,
Voor 't roofnest Tunis, in 't alom bebloede veld
Verlooren ging, daar ik, wie zal 't hier na gelooven
Door 't losse krygs-geluk tot in den top gestoven,
Geagt werd en bemind, en overal ontzien,
Ja duizend mannen met een oogwenk kan gebien,
De naam van Ferdinand, rolt reets van alle tongen,
Door 't gantsche leeger werd myn glory opgezongen,
Ik ben een wonder in het oog van groot, en kleyn,
'k Heb veele sinekers om myn gunst, hoe kan de schyn
Die geen bedriegen, die slegs 't buirenste beoogen,
En door het innerlyk zig dik wils zien bedroogen;

Elk oordeeld my een man, die 't al vernielen zou;
Maar 'k ben als myns gelyk, niet anders als een vrouw.
Ach! Klaudia, waar heen heeft ons 't geval gedreven?

KLAUDIA.
Daar gy een einde ziet van uw rampzalig leven;
Maar hoe zien wy het eind van al ons ongeluk,
'k Ben met myn broeder, diep gedompeld in den druk.

SOFIA.
Nu myne een eindt neemt, zal uw ramp geen voordgang nemen.
Meend gy, dat ik my van u beiden zal vernemen,
Ik heb door u, al 't geen ik heb verrigt gedaan;
Een vrouw allenig, kan geenzins voor man bestaan,
Zulks is onmogelyk, gy hebt alleen de wonden
Die ik voor Tunis kreeg, met eigen hand verbonden.
Want anders was ik daar al lang voor vrouw bekend.
'k Erken de trouwe dienst, die gy hebt aangewend,
'k Had buiten hulp van u, dees daden niet bedreven,
Waar meê de Faam zig gaat in de ope lugt begeven.
Stel u gerust vriendin, uw zorgen zyn gedaan,
'k Neem u voor zuster, en u voor myn broeder aan,
'k Zal u tot bruidegom, myn waarde broeder geven,
Zo hy tot heeden noch, is buiten d'echt gebleven.

KLAUDIA.
De hemel wil u lang door zyne zorg behoên.

DERARDO.
Ik swyg, want sprekende kan ik u niet voldoen.

SOFIA.
Ik meen door 's Keizers gunst het werk noch zo te brouwen,
Dat gy Lisandra, die uw zuster mind, zult trouwen,
Want die verdwaalde ziel beklaag ik in myn hart,
Dat zy ganschs buiten hoop verdragen moet de smart
Der liefde; Klaudia kan nooyt haar wond genezen.
Maar zulk een man als gy zou voor haar beter wezen.

GERARDO.
Hoe mind Lisandra, dan myn zuster?

SOFIA.
Is dat vreemd,

Wie is't Gerardo, die uw zuster niet en neemt
Voor een schoon Jongeling, dit boud uw liefde tegen.
Terwyl Lisandra tot uw zuster is genegen,
Kan zy uw liefde, in 't minst niet toestaan, want gewis
Denkt zy by haar, het geen aan u gegeven is
Te vinden; ik geloof indien 't haar komt te vooren
Dat Hy een Zy is, dan zult gy haar wel bekooren,
Want zulk een man als gy, wel aan Lisandra past,

GERARDO.
Mind zy myn zuster, wel daar is niet veel aan vast.

SOFIA.
Haar vader is myn vrind, het zal aan hem behagen,
Dat ik een minnaar, zo volmaakt, haar op kom dragen,
En's Vorsten gunst voor my, zal meer doen als gy weet.

GERARDO.
Vloekwaardig Afrika, 'k vergeet met u myn leet,
Daar ons door schipbreuk, zulk een onheil was beschoren

KLAUDIA.
Doorlugte vrouw, zo 't schynt tot ons geluk geboren;
Met welk een dankbaarheid beloonen wy uw deugd,
Gy smoord al ons verdriet, in eene zee vol vreugd,

SOFIA.
Nu ik 't vermag, zal ik meer goedheid aan u toonen,

GEKARDO.
Vorstin Thalesteris, Princes der Amazonen,
Ja deze naam zyt gy, met reden dubbeld waard,
Gy hebt de onnozelheid in 't uiterste bewaard,
Uw schrandre tong heeft ons te Fez gansch vrygesproken,
En onze ketenen van slaverny verbroken;
Ja ons op Spanjens kust, van Afrika gevoerd,
Alwaar onze ouders, ach! de ziel werd my ontroerd,
In bittre slaverny elendig zyn gesturven,
ô Wonder onzer eeuw, wie zal geloven durven
Dat gy die geen zyt, die ten kosten van u bloed,
De Vyfde Karel, hebt door dapperheid behoed.
En zo veel proeven van uw krygsbedryf gegeven,
Dat u de Keizer, reets tot Veldheer heeft verheven.

Wie zal geloven dat een vrouw, in manne schyn,
Uitmunt in dapperheid, daar niet als mannen zyn,

SOFIA.
De nooddwang als gy weet, heeft my hier toe verbonden,
Maar daar komt Karlos die ik derwaarts had gezonden
Om zaak en van gewigt; begeef u wat ter zy,
Wanneer als hy vertrekt, kom daatlyk weer by my.

KLAUDIA.
Wy gaan.

Twede tooneel.

SOFIA, KARLOS.

SOFIA.
Hebt gy volbragt, 't geen ik u kwam gebieden?

KARLOS.
O ja myn heer, uw wil die zal in als geschieden;
Den Hopman, agt zig door uw last op 't hoogst geëerd,
Hy offert u zyn dienst door my.

SOFIA.
Wel nu vermeerd
Uw blydschap nu noch niet, daar ik u heb ontslagen
Uit uw geringen stant, kan dit u niet behagen?
Ik heb de last van uw gestrenge dienst verligt.

KARLOS.
Ik blyf u voor die gunst myn leven lang verpligt,
Ja 'k zal van heden, tot aan 't einde myner dagen,
Zo ik u dinaar blyf, al doen wat u behagen?
Zal wezen.

SOFIA.
Hou u woord, daar ben ik meê te vreen.

KARLOS.
Zo 'k aan den hemel op myn kniejen had gebeen,
Hoe kon ik groter gunst ooyt van 't geluk verwagten
Als my zo waard te zien geplaatst in uw gedagten;
Gy hebt in overvloed, my daar meê opgevuld,
En onverdiend.

SOFIA.
Ik hoop dat gy 't verdienen zult.

KARLOS.
Helaas!

SOFIA.
Maar zeg my eens, wat pord u om te klagen,
Zyn u de eerampten die ik u heb opgedragen,
Niet aangenaam? 'k denk niet, dat gy myn goedheid wraakt,
'k Heb u van slegt Zoldaat myn Kamer heer gemaakt,
En Schryver van 't geheim dat my betreft, wat reden,
Wat oorzaak is'er, die u dik wils zo te onvreden
Doet wezen? zeg het my, 'k verminder ligt uw pyn.

KARLOS.
'k Geloof u wel myn heer, maar 't kan niet mooglyk

SOFIA.
De hemel kan by ons 't onmooglyk, mooglyk maken,
Zulks zien wy dik wils.

KARLOS.
Maar niet in gedane zaken,
Myn rampen zyn te vast verbonden aan 't geval,
Ik vind geen uitkomst voor myn leven einden zal.

SOFIA.
De dingen komen ons wel averreks te vooren,
Als die by noodlot vastgesteld zyn.

KARLOS.
't Is verlooren,
Ik ben myn Minnares, myn hoop, myn leven kwyt.

SOFIA.
Uw Minnares, ach arm, dit is een slecht bescheid,
Daar ik om lagchen moet, wat legt daar aan gelegen,
Ik ken'er veele, die gy lichtelyk zoud bewegen
Tot wederliefde; hoe, een man zo braaf van leest
En wezen als gy zyt, hoeft nimmermeer bevreest
Te wezen, ja om zelf aan de oogen te behaagen
Van de alder schoonste vrouw.

KARLOS.
Myn heer die schept behagen
Met my te boerten, maar al quam het goed geluk
Myn aan te bieden, zelf het grootste meesterstuk,

Van schoonheid, 't zou myn hart in 't minste niet bekoren?

SOFIA.
Houdt gy u aan den eed die gy eens hebt gesworen.

KARLOS.
O ja myn heer, en 'k eer zelf die gedachtenis.

SOFIA.
Maw weet gy niet waarheen uw lief gevloden is?

KARLOS.
Ik kan niet zeggen of ze in de aarden is gezonken,
Of door de lugt gevoerd, of in de zee verdronken,
Hoe 't zy, haar dood werd my met kragt te last gelegt,
Zo dat ik buiten schuld van misdaad, voor 't geregt
Moet vlugten; 'k heb alom na deze tyd gesworven,
En meer als duizend doôn om myn verlies gestorven,
En noch loop ik gevaar, om in de banden, van
't Geregt te raaken.

SOFIA.
Weet, dat ik u daar voor kan
Bevryden; hoop op my, gy zult u niet bedriegen.
‘Wat houd my dat ik hem niet om den hals mag vliegen
Maar Karlos, zeg my eens, ik kan noch niet verstaan
Hoe dat de zaaken zyn met u en haar gegaan,
Op welk een wys hebt gy uw Minnares verlooren?

KARLOS.
Ik wierd met myn Sofi, op eenen dag gebooren,
Dit is de naam van myn lichtvaardige vrindin,
Die my zo eerloos heeft verraden in myn min.

SOFIA.
Gy hebt waar dat zy is na die tyd niet geweten,
Met wat voor redenen kunt gy haar ontrouw heten,
Wie weet of zy u niet bemind gelyk voor heen?

KARLOS.
Dat kan niet mooglyk zyn, 't is ruim zes jaar geleên,
Dat zy haar trouw met my zo schandig heeft geschonden.

SOFIA.
Maar dat Sofia, eens onschuldig wierd bevonden,
Was uw betigting dan, van haar, geen straffens waard?

KARLOS.
't Verlies van haar, heeft reets my zo veel smart gebaard,
Dat zelf de swaarste straf, die nimmer kan vergroten.

SOFIA.
Maar by wat toeval wierd u huwelyk omgestooten?

KARLOS.
Een ouden gryn, die 't oog al lang geslagen had
Op myn Sofia, en een Koninkryk bezat
Van schatten, quam myn Bruid heel onverwagt te vryen.
Haar vader die my wel, maar 't geld noch meer mogt lyen,
Verbrak ons trouw-verbond, allenig op dees voet,
Wanneer den ouden sturf, dat zy dan al zyn goed
Bezitten zou.

SOFIA.
Gaf zy haar stem tot u bederve.

KARLOS.
O neen, zy swoer, met my te leven en te sterve;
Ja 't scheen dat niemandt ooyt zo teder wierd bemind
Als ik, maar 't vrouwvolk is veel losser dan de wind,
Gelyk gy uit 't gevolg van myn verhaal zult hooren.
Ik had een jongen die heel schoon was, uitgekoren
Om my te dienen in myn liefde, want ik mogt
Sofia niet meer zien noch spreken, de achterdogt,
En vreeze voor myn lief, deed my met reden dugten,
Waarom wy zaamen vast beslooten om te vlugten.

SOFIA.
Bewilgde zy daar toe, was alles na haar zin?
En was dat noch geen proef gegeven van haar min.

KARLOS.
Tot hier toe zekerlyk.

SOFIA.
Wat pord u dan te schelden.
Op ontrouw, op bedrog?

KARLOS.
Myn heer ik zal 't u melden,
Heb maar een wyl gedult, daar ley een schip gereet,

Het geen ons voeren zou naar Barcelone, ik weet
Het zal u wonderlyk en vreemd in de ooren klinken,
Hoe dat het kreupel paard kwam achteraan te hinken
Het uur was dan bestemd dat ik haar wachten zou
Op strand, het geen ik deed; myn knegt die heel getrouw
Te weeze scheen, zou haar als 't avond was geleiden
En met ons vlugten, maar 'k vernam hun geen van beiden.
De poorten van de stad, die raakten eindelyk toe,
De Kapityn alreê van zo lang wagten moe,
Begon op 't laatst op my te vloeken en te schelden,
Ja swoer dat hy my zou,die kwade part vergelden.
Dus wierd myn ongeluk vergroot door zyn geweld
Hy liet my op het strand, en voer naar boord; Onsteld
Wierd myn bedroefde ziel, terwyl ik daar moest missen,
Myn lang gewenste schat, myn heer kan nu wel gissen
Hoe ik te moede was, ik kreet van ongeduld.

SOFIA.
'k Geloof het alles, maar ik merk noch niet de schuld
Waar meê dat gy Sofi betigt? des waerelds zaken,
Die konnen lichtelyk veranderinge maken.

KARLOS.
'k Geef u gelyk myn heer, en agt zulks welgeregt,
Verandering genoeg, terwyl zy met myn knegt
Gaat vlugten, en laat my verbaast op strand staan kyken;
De snootste valsheid is geenzins te vergelyken
By deze, 'k zie myn hoop en al myn liefde omzunst.
Myn heer, gy vlyd myn hoop alleenig maar uit gunst,
Maar 'k zal die snode, nooyt myn leven meer aanschouwen.

SOFIA.
Zo gy Sofi meer scheld, zy zal 't u doen berouwen;
Uw buitensporig zyn, geschied uit minnenyd.

KARLOS
Wat zou ik anders doen myn heer, ik ben haar kwyt.

SOFIA.
Maar is zy zedert in Valense niet gekomen?

KARLOS.
Myn heer, heb van haar in 't minste niet vernomen.

SOFIA.
Onmogelyk is 't niet, dat zy hier haast zal zyn.

KARLOS.
Geringe troost, helaas, in myn bedroefde pyn.

SOFIA.
Maar zeg my, wat heeft u naar Tunis heen gedreven?

KARLOS.
Myn dood te zoeken, voor een lang rampzalig leven.
Na dat ik dan alleen bedroefd op strand bleef staan,
Wierd ik van deeze hoop in 't eynd noch aangedaan,
Of wel Sofia, of myn jongen, door 't vergissen
Van tyd en plaats, my ook onschuldig mogten missen.
Met deze hoop voede ik myn zelve tot den dag
Gekomen was, en ik de poorten open zag,
Ik toefde niet om myn Sofia straks te zoeken,
Doch vond haar niet, maar wel dat waardig was te vloeken,
Ik zag de gansche stad door oproer aangedaan,
En duisend menschen voor myn ouders woning staan;
Veel schreeuden dat ik was den rover van Sofye,
't Wierd my geraaden om in huis te gaan te myje,
Ja 't volk wierd my zo haast niet in de stad gewaar,
Of ieder riep slaâ dood, slaâ dood den moordenaar,
Zo dat ik reden had voor ongeval te duchten.
't Geen my besluiten deed om in 't gebergt te vlugten,
Met hoop dat haast de tyd ondekken zou, waar heen
Sofi gevloden was, maar kreeg in 't minste geen
Bescheid van haar, die 'k heb bemind en aangebeden.

SOFIA.
'k Hoor noch niet anders als een deel verwarde reden,
En vind door u verhaal. Sofi noch buiten schuld.
Gy zult haar mogelyk haast weêr zien, neem geduld.

KARLOS.
Uw vrindschap zoekt my met die zoete hoop te strelen.

SOFIA.
't Is zo.

KARLOS.
'k Zal van nu af, aan myn begrip beveelen

Zulks te geloven.

SOFIA.
Maar wat hebt gy doch gedaan?
Na 't missen van u lief, of acht gy 't ongeraan
My dit te zeggen?

KARLOS.
Neen, ik zal 't aan u vertrouwen,
Met voorbeding, dat ik uw vrindschap mag behouwen.

SOFIA.
Die blyft onwrikbaar, ja al had gy kwaad verrigt,
Al waar berouw verschynt, daar valt 't vergeven ligt.
Spreek op dan Karlos.

KARLOS.
'k Moest my lang met roveryen
Erneeren in 't gebergt, maar tegens dank, myn lyen
En de armoe dwongen my om zulks te doen, 't gedrag
Dat ik daar hil, hielp my by 't volk in groot gezag,
Ja ik kreeg zulken gunst en glory by die troepen,
Dat ik voor Hopman, van hun al, wierd uitgeroepen.

SOFIA.
Voor 't hooft der schurken! wel waar zyt gy toe geraakt.

KARLOS.
Ik heb myn eedle deugd daarom geenzins verzaakt,
Maar 'k heb zo haast als my ter ooren was gekomen,
Dat in des Keizers dienst nieuw volk wierd aangenomen,
Om 't heir voor Tunis te versterken, of ik gaf
My dadelyk in dienst, met hoop dat ik de straf
Ont wyken mogt. Zo ik als rover wierd gevangen,
'k Verlangde naar myn dood, terwyl al myn verlangen,
Een eynde nam, van myn Sofi ooyt weer te zien.
Daar gy ganschs onverdiend uw gunst my aan kwam bien,
En ik geen oorzaak weet hoe ik die heb verkregen.

SOFIA.
Die overeenkomst is alleen in 't bloed gelegen,
Geen wysbegerige weet zelf daar de oorzaak van;
Bedien u van myn gunst.

KARLOS.
Roemrugtige, hoe kan,
Hoe is 't my mogelyk uw goedheid te vergelden.

SOFIA.
My te geloven en Sofia, niet te schelden.
Daar meê acht ik myn gunst, voor u, vol op voldaan,
Hou u te vreden, en laat alles op my staan.

Derde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO, KARLOS.

GERARDO.
Myn heer, de Keizer komt, en na my is gebleken
Uyt het gerugt, komt hy alleen om u te spreeken.

Vierde tooneel.

KAREL, SOFIA, KLAUDIA, LISANDRA, KARLOS, GERARDO, RUDOLFUS, ALONSO, Herauten.

SOFIA.
Heb ik 't geluk om hier zyn Majesteit te zien?

KAREL.
Met u te zien schep ik behagen.

SOFIA.
Byaldien,
Een nedrig hart, de Vorst kan vergenoeging geven,
Sterf ik in uwe dienst, daar 'k lang in hoop te leven.

KAREL.
Gy hebt my proeven van u dapperheid getoond,
Die Keizer Karel, heel ongaarne, ongeloond
Zou laten, 'k houw de deugd in al te groten waarden,
'k Bemin u met myn hart, wyl gy myn 't lyf bewaarden,
Gy hebt u bloed gespild, om 't myne te behôen.

SOFIA.
Zulks was myn pligt, ô Vorst, wat zou ik anders doen.

Al wie zig in den dienst van Prinsen wil verbinden,
Moet daar 't gevaar hem roept, zig daadelyk laten vinden.

KAREL.
Gy hebt voor 't leven van uw Vorst, met 't staal geplyt
Als Edelman myn wil, is dat gy Ridder zyt;
Een Ridder kan met regt, naar 't waerdigste eerampt dingen,
'k Agt u zulks waardig, die myn vyand dorst bespringen,
Daar zelfs door dapperheid, in 't minst geen uitkomst scheen.

SOFIA.
'k Erken uw goedheid Vorst, en ben volop te vreen,
Met al de weldaan, die gy hebt aan my bewezen.
Daar 's geen gevaar hoe groot, daar ik ooyt voor zal vrezen,
Wanneer ik dienst kan doen aan myne Prins, en Heer.

KAREL.
Myn Schildknaap, reik my 't swaard; Don Ferdinand kniel neer.

SOFIA.
Ik volg eerbiedig, 't geen de Keizer kan behagen.

De Keizer slaat Sofia Ridder.

KAREL.
Rys Ridder, maakt dat gy met eer dees naam moogt. dragen.

Alonso hangt haar de Ridder-order om.

ALONSO.
Wy wenschen u geluk in dees verheven staat.

SOFIA.
O groote Vorst. wiens roem aan 't eynd der waereld gaat,
Tot welk een hoogte komt ge u minste dienaar trekken.

KAREL.
Myn alderwaartste, maar ik zal aan u ondekken:
Gy heeren, dat de zorg voor 't Keizerryk my pord
Myn reis daar henen te vervord'ren. 'k meen in 't kort
Die te voltrekken, na ik order op myn zaken
Gesteld heb, die myn heir, en kroon in Spanjen raken.
Alonso, 'k maak u 't hoofd van 't voetvolk, neem in acht
Om te volbrengen, 't geen ik zeker heb verwagt
Van zulk een man als gy, die 'k altoos heb bevonden
Getrouw in zyne dienst; 'k zal daadlyk doen verkonden

Dat elk in 't leger u gehoorzaamd en erkend
Als Opperhoofd; en gy Rudolf, die zyt gewendt
U Vorst te dienen naar uw uiterste vermoogen,
't Is myn begeren om uw achting te verhoogen,
'k Maak u gebieder van myn ruyterbenden, tragt
Altyd te doen het geen u Vorst behaagd.

RUDOLF.
Ik acht
My gansch onwaardig heer, om zo veel waardigheden
Te ontsangen van uw gunst.

ALONSO.
O Vorst met wat voor reden
Beloon ik uwe gunst; laat ik u op myn knien...

KAREL.
Zulks is onnodig, laat my uw getrouwheid zien
Gelyk voorhene; maar nu komt my noch te ontbreken,
Een Onderkoning die voor 't regt van 't volk moet spreken
Hier in Valenze; 'k weet den Ridder Ferdinand
Is daar toe het bequaamste, gy kend den aart van 't land,
En 't volk, vermits gy in Valenze zyt gebooren,
Met reden werd gy tot dees waardigheid verkooren.

SOFIA.
Myn Vorst, ik ben te jong, dit ampt is my te swaar.

KAREL.
Kies brave Raadslien van meer jaren voor u, daar
Gy op vertrouwen moogt; myn wit is en begeren
Dat iedereen, wie 't zy, u, als myn zelf zal eeren
In myn afwezen; hoor Heerauten myn besluit,
Roep in de stad, en 't heir, voor Onderkoning uit,
Den Ridder Ferdinand, laat vry de waereld hooren,
Dat myn beschermer is van my daar toe verkooren.

Vyfde tooneel.

LISANDRA, KLAUDIA, MAROTTE.

LISANDRA.
Nu ryst uw start te hoog, om laag op my te zien,
Terwyl uw meester, hier als Koning zal gebien.

Lisandra, heeft nu van Don Felix, niet te hoopen.

KLAUDIA.
Zo ik uw liefde met myn bloed zou moeten koopen,
Indien ik was in staat, 'k zou 't gaarne doen Mevrouw,
Maar nu van deze min, staat u slegs naberouw
Te wagten, want vergeefs hebt gy uw oog geslagen
Op een, die nooyt de naam kan van uw minnaar dragen
Maar neem myn broeder, die heeft vry war meer vooruit
Van 's vaders goed als ik, hy zoekt u tot zyn bruid
Te krygen, ik ben jong, en hy heeft reets zyn jaren,
't Zal u veel nutter zyn met hem, als my te paaren.

LISANDRA.
Ik vraag na geld, noch goed, noch schatten ja hoe groot,
Ik min u met myn hart, al waart gy naakt en bloot.

KLAUDIA.
Zaagt gy my in die staat, uw min zou haast verdwynen.

LISANDRA.
Moet ik dan hoopeloos om wederliefde kwynen?
Kom geeft my maar een kus, myn waarde, hoe dus schuw.

KLAUDIA.
Mevrouw, het geen gy zoekt, dat heb ik niet voor u,
Laat dan geen dwaze min, uwe oogen meer verblinden,
Want gy zult zekerlyk aan myne broeder vinden,
Het geen ik missen moet.

LISANDRA.
Al was hy noch zo ryk,
Zo min ik u, de trouw maakt schat en staat gelyk.

KLAUDIA.
Wy zyn gelyk Mevrouw, dit houd my ongenegen.

LISANDRA.
Indien wy zyn gelyk, wat hebt gy daar dan tegen?

KLAUDIA.
Och niet met al, dat is het geene daar 't aan schort.

LISANDRA.
Hoor ik ben wel gesteld, al schiet gy wat te kort;
Wy zullen dit verschil, niet op een duimbreet meten.

KLAUDIA.
Maar 't geen u nodig is, dat is aan my vergeten.

LISANDRA.
Daar is geen swarigheit, kom geef my maar een kus.

MAROTTE.
De Vryer heeft geen haast, ey wacht noch wat tot flus.
Zou ik een houte klik, zo om een kusje smeeken,
'k Zag liever hem den hals, en bey zyn beene breken.

KLAUDIA.
Marotte heeft gelyk. Mevrouw met u verlof,
't Zal tyd zyn dat ik gaâ.

Zesde tooneel.

MARIOTTE, LISANDRA.

MAROTTE.
O charmen, 't is spit of.

LISANDRA.
Hy vlugt voor myn gezigt; ô liefde welke plagen,
Dat ik beminnen moet, die ik niet kan behagen.

MAROTTE.
Onnoosle als gy zyt, waarheen verdwaald uw zin,
Een jonge melkmuil die geen hair heeft aan zyn kin,
Kan die u meerder, als een wakker man behagen?
Gy laat Gerardo, steets om wederliefde klagen,
Terwyl gy heen gaat, en bemind een lompe Vendt,
Die al zo droog is als zint Olfers achterend,
Zo hy my vryde, ja, ik meen heel wel te weeten,
Dat hy niet ruiken zou, daar ik eens had gezeten,
En gy smeekt om een kus, van zulk een kouwen bloed,
Myn linker elboog is daar toe noch veel te goed;
Ja gy bemind hem noch, daar 't mooglyk staat te vrezen,
Of deze schoone knaap, niet wel kapoen mogt wezen;
En 't was Lisandra, die hem om een kusje had?
Neen liever kusten ik een nugter kalf voor 't gat.

LISANDRA.
Zaagt gy wel mooyer man, Marotte, van u leven.

MAROTTE.
Een schoone kaljebaard, dat moet je my vergeven
Zyn broeder die u mind, is tienmaal braver man.

LISANDRA.
't Is my onmogelyk, dat ik hem minnen kan.
Schoon ik voor dwaasheid houw, dat myn verdwaalde zinnen
Besloten hebben een ondankbare te minnen,
Ik heb zo veel ik kon, dit hevig vuur gestuit.

MAROTTE. ***zingt.***
De brand is in de lantaren, de vonken vliegender uit.

Einde van het Eerste Bedryf.

Tweede bedryf.

Eerste tooneel.

SOFIA, RUDOLFUS, ALONSO, KARLOS.

SOFIA.
't Heeft aan den Vorst behaagd, door 't Keizerlyk vermongen,
My, en uw beide door eer-amten te verhoogen,
Schoon hy my 't swaarste heeft daar van te last gelegt,
'k Voel my te swak daar toe, hier onder ons gezegt.
En wyl gy Heeren zyt, verstandig, oud van dagen,
Hoop ik, dat gy dees last, met my zult helpen dragen,
En ondersteunen met uw wyzelyke raad,
Ik stel u beide, zo 't u lief is, in dees staat.

RUDOLFUS.
Zyn hoogheid, komt my aan zyn heusheid dier verpligten.

ALONSO.
'k Zal, wat u nodig is, heel gaarene verrigten;
Bedank zyn hoogheid, voor de gunst aan my betoond.

SOFIA.
Uw will'ge dienst werd u, met dank baarheid beloond.

RUDOLFUS.
De hemel laat u lang, en loffelyk regeeren.

ALONSO.
En wil uw glori nooit vermind'ren, maar vermeêren.

SOFIA.
Des Keizers gunst voor my, gaat waarlyk veel te ver.

ALONSO.
Gy zyt zyn lieveling; de heldre morgenster
Blinkt nooit zo aangenaam als gy in 's Vorsten oogen,
Hy kan u niet te veel na uw waardy verhoogen.
Die door zyn dapperheid de Vorst zyn lyfbehoed,
Werd nooit te veel geloond.

SOFIA.
Een die zyn pligt voldoed

Kroond zig met eer, schoon hem geen voordeel staat te wagten,
Hy moet zyn hooge en duur beswoorne trouw betragten;
Want 'k agt die nimmer meer de naam van krygsman waard,
Die door een eedle daad niet tragt om zig vermaard
Te maak en, of vol moed op 't bed van eer te sterven.

RUDOLFUS.
Zyn hoogheid, spreekt zeer wel, veel liever 't lyf te der
Als in getrouwheid tot zyn Vorst, te wanklen.

ALONSO.
De eer
Die 't aldergrootsten is, verkrygt men door 't geweer De eer
Dit heeft de Vorst aan ons op heeden laaten blyken.

SOFIA.
Laat ons in onze pligt, hem schuldig niet beswyken,
Ga heene groet de Vorst, eerbiedig uit myn naam.

RUDOLFUS.
De roem van Ferdinand, leeft eeuwig door de faam.

Tweede tooneel.

SOFIA, KARLOS.

SOFIA.
Wat dunkt u, Karlos, is myn star niet hoog gerezen wezen

KARLOS.
'k Weet niemant niet, myn heer, die zulks zou waardig
De Keizer heeft aan u de beste keur gedaan.
Ik wens door 's heemels gunst, dat het u wel mag gaan
In uw regeering.

SOFIA.
Dit komt my op 't hoogst verblyden
Dat ik nu ben in staat, u altoos te bevryden
Voor u vervolgers, die aan 't moorden van Sofy
U shuldig maaken, want ik ken u daar van vry.
En wat de rest belangd, het geen gy hebt bedreven
Met roveryen, zal de Keizer u vergeeven,

Op myn verzoek, stel dan u hart in all's gerust.
Met dees belofte, werd u mond van my gekust,
ô Heemel!

KARLOS.
'k Sta verzet, en voel myn leeden beven;
Door wat verandering werd myne ziel gedreven?
Wat is het vriendschap, of is 't liefde die 't my doed?
Ik voel een heete drift, in 't half bevrooze bloed
Ontsteken. Ach! zo plagt myn lief my eer te kussen,
Om 't smeulend vonkje van de liefde wat te blussen.

SOFIA.
Wat zegt gy Karlos?

KARLOS.
Dat ik niet begrypen kan,
't Ontroeren van myn bloed, door't kussen van een man.

SOFIA.
De waare vriendschap heeft u hier toe aangedreven,
Die kan op ons gemoed zo vast als liefde kleven.
Dit heeft Orestes ons en Pilades getoond,
De zugt van Pythias en Damon wierd gekroond
Met eer en glori, 'k weet meer reden by te brengen,
Maar schroom het heilig, met iets anders te vermengen.
De band der vriendschap is die 't aldersterkste klemd,
Daar veel de liefde, door 't afweezen, ligtelyk stremd.

KARLOS.
De myne niet.

SOFIA.
'k Zal u een minnaresse geeven,
Zo waardig als Sofi, om in den egt te leeven.
Verban de liefde die u niet meer helpen mag,
De zon van u geluk straald in een schoonder dag.

KARLOS.
Schoon gy al 't geene dat den aardkloot kan bevatten,
Paktool, en Gangus, met hun onuitputbre schatten
My geeven kon, ik gaf 't weer alles voor Sofy.
Maar 'k wensten wel, myn heer, nu ik my zelve vry
Gesproken zie door u, dat ik myn lieve Vader

En Moeder hier mogt zien, want niemant heb ik nader,
Zo zy door droefheid noch niet zyn in 't graf gedaald.

SOFIA.
Zo 't u behaagen is zy werden straks gehaald,
Ga, laat haar door 't bevel van my, haar Starvoogd weeten,
Dat ik hun spreek en moet; zy zullen niet vergeeten
Om hier te koomen, gy moet hun, dit is myn wil
Verzeekre van myn gunst, maar houw u zelve stil
Als onbekend, in 't eerst.

KARLOS.
Myn heer, 't zal zo geschieden,
'k Zal door een ander hun zo daatlyk doen ontbieden.
Uw goedertierenheid steld myn gemoed te vreên.
Daar komt Gerardo met zyn broeder, ik ga heen.

Derde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO.

SOFIA.
Komt gy my zien, en nu als Koning, hier begroeten?

GERARDO.
ô Ja, wy knielen voor uw Vorstelyke voeten,
En wenschen u geluk en zeegen in dees staat.

SOFIA.
Rys op, denk dat myn ryk op stroije been en gaat.
Met wat al moeiten werd een amt van staat verkregen
Ik kryg het blindelings, maar ben daar meê verleegen
Gelyk een waterbel gedreven naar om hoog,
Heel zierlyk flikkerd, door de zon, in yders oog.
Zo zal myn koninkryk, dat haast een eind zal vinden
Door 't minste wintje, met de waterbel verswinden.
Terwyl de tyd van myn ontdekking reets genaakt.
Maar wyl ik tot noch toe, niet heb bekend gemaakt
Wie dat ik ben, en wat my al is wedervaaren,
Zins ik myn ouders huis verliet, 'k zal 't u verklaaren.

KLAUDIA.
Doorlugte vrouw, gy doed ons beide te veel eet.

SOFIA.
Gy hebt dit meer als eens op my verzogt, zit neêr,
Ik maak geen swarigheid in 't minste in deeze zaaken
Terwyl ik die in 't kort zal waereldkundig maken.

GERARDO.
Mevrouw, indien gy zulks te doen onnodig agt,
Verschoon ons stout verzoek.

SOFIA.
Ik houw u niet verdagt,
Gy zyt my veel te waard. Wel aan, leen my uwe ooren.
'k Ben in Valense uit een braaf geslagt gebooren,
'k Wierd van myn Vader en myn Moeder teer bemind,
Geen ouders liefde, was ooit grooter tot een kind.
'k Wierd met een broeder, in verwondring opgetogen
Die een jaar jonger was als ik, nooit had 't vermoogen
Der liefde, meerder kragt op kind'ren als op my
En hem, want waar hy was, daar zag men ook Sofy,
Dit is myn eige naam, ik was dan noit te vinden
Als by myn broeder, wyl wy dus elkaâr beminde
Zo vond men zelden van ons beiden een alleen,
Want als 't gebeurden dan was elk van ons te onvreên;
Men kost de droefheid op ons aangezigt bespeuren;
Ja, geen vermaak hoe groot, wist ons van een te scheuren;
En wyl myn Vader by zig zelf beslooten had
Om alle konsten dien men waard en loflyk schat
Voor kind're van geboorte, aan ons te laaten leeren,
Zo kwamen meesters en meest'ressen, op 't begeeren
Van onze Ouders, om ons te oeffene in ons huis.
Na weinig tyds liep in Valensen een gedruis
Door 't mompelen van 't volk, dat wy die geene waaren
Die, zo in dans, en zang, en 't handelen der snaaren
Uitstekend wierden, ver voor anderen geagt.
Wy groeiden zaamen op, in liefde en ook in kragt;
Want al het geen myn broêr, door yver zoet te leeren,
Dat was zo daatlyk, meê myn lust en myn begeeren.
Zo dat zelf de oeffening der waapenen, door klem
Der handen, my in 't kort zo eigen wierd als hem.

Geen jeugd dorst zig zo vroeg oit op de jagt gewennen,
Zo dat ik, noch vry jong, het stoutste paard dorst mennen
Dat in Valenssen te vinden was, zo dat,
Ik meenig vlugtig wild door 't loopen afgemat,
Heb met myn eigen hand, door schooten en doorsteeken;
Het zou de vrouwen min aan moed en kragt ontbreken,
Indien haar't mannen werk jong wierd ter hand gesteld;
Zulks is wel meer als eens in 't bloedig oorlogsveld
Gebleken, schoon dat ik noit denken dorst of dromen,
Dat my dees oeffening oit zou te passe komen,
Die my doet aanzien voor een man van kloek beleid
't Geval des oorlogs heeft door my den Vorst bevryd
Van een onty de dood. Maar 'k zal myn eerste reeden
Vervolgen. 'k Wierd bemind en hart'lyk aangebeeden
Van een Don Karlos, heus en deftig van gemoed,
Die naast myn 's Vaders huis, met my was opgevoed
En in myn teêre jeugd my al bestond te vryen,
Die 'k naait myn oroeder ook het aldermeest mogt lyen.
In 't kort, om kleinigheên te stappen over 't hoofd,
Ik wierd aan Karlos, met onze Ouders zin, verloofd.
Ver buiten zorgen dat ik immer had te vrezen
Een medeminnares, een juffer waard geprezen
Om haare schoonheid, was heel smoorelyk verzot
Op Karlos, doch geheim. Zy vrezende bespot
Te werden, met haar min aan hem bekend te maken,
Heeft zy, in stilte, om in myn minnaars huis te raken,
Een mans kleed aangedaan, om of het mooglyk was
Als knegt te dienen, 't geen haar lukte; want zo ras
Zy door dees list, was in myn bruigoms huis gekomen,
Heeft ze alle zaaken zo behendig waargenomen,
En alles wat men haar belasten slip volbrogt.
Waar om myn minnaar, aan zyn Vader straks verzogt,
Dat hem Philippus, maar alleen zou dienen moogen,
(Zo noemde zig die feeks;) de Vader wierd bewoogen
't Verzoek hem toe te staan, toen had zy 't na haar zin,
Terwyl zy al 't geheim, van my, en Karlos min
In handen kreeg.

KLAUDIA.
Het schynt onmooglyk te gelooven,
Die snoô verradery, gaat al 't verraad te booven,
Dat in de waereld ooit gevonden wierd, gehaat
Moet zulk een vrouwmens zyn, waar dat zy gaat of staat.

SOFIA.
Dit is het minste van haar snode fieltereijen,
Maar 'k stel een kleine poos die looze hoer ter zeijen,
En toon u welk een storm zig op deed in een zee
Vol stilte, die myn schip van hoop los van de reê
Afrukten, in een poel, vol rampen en gevaren.
Een vriend myn 's Vaders, kwam zig onverwagt verklaren
Dat hy myn minde, schoon hy vry meer jaaren had
Als ik, tweemaal zo veel, en die voor zig bezat
Een rykdom, grooter als ooit ymant wist te vinden
In 't schatryk Napels; 't geen myn Vader zo verblinden
Dat hy besloot, my uit te huuwen aan dien Heer.
Al storten onverwagt de heemel op my neêr,
Het zou geen meerder schrik en vrezen in my baaren,
Als toen myn Vader my zyn meening kwam verklaren;
Myn kermen en geschrei, en onvertroostb're staat
Van my en Karlos, gaf aan ons in 't minst geen baat,
Ik moest, al zou het gaan den onderste steen booven,
My, zelf in weerwil van myn moeder, straks verloven,
Mits, dat ik erfgenaam zou weezen van al 't goed
Als hy te sterven kwam.

GERARDO.
Is 't moogelyk, wat doet
't Vervloekte geld niet al, moest gy uw lief verlaaten?

SOFIA.
ô Neen, wy swoeren nooit elkanderen te haaten,
Maar tot 'er dood getrouw te blyven, hoe 't mogt gaan.
Toen nu Don Karlos by zig zelf, zig had beraân,
Terwyl 't ons wierd belet elkanderen te spreeken,
Om dees vervloekte band van dwinglandy te breeken,
Met my te vlugten, hy heeft dan zyn trouwe knegt,

Of looze hoer, hier van in alles onderregt,
Wat zy bezorgen moest, en wel voor alle zaaken,
Om my zyn wil en wens geheim bekend te maaken,
Het geen zy deed, en swoer daar neven noch voor my.
Met ons te vlugten, zo 't mogt weezen. Valsche pry!
Hoe wierd ik door uw list bedekt in 't net getoogen.

KLAUDIA.
Hoe dat? 't geen ze aan u zei, was immers niet gelogen,
Don Karlos, als gy zegt, had haar dit zelfbelast.

SOFIA.
Daar is wat anders als gy denkt aan 't vlugten vast.
Maar om met myn verhaal niet buiten spoor te dwalen,
't Wierd dan beslooten, dat zy zelf my af zou halen
Op den bestemden tyd, als Karlos tot de vlugt
Gereet was; 'k was verheugd en nergens voor bedugt
Om myn verkoor'ne lief, naar 't barre strand te volgen,
Ja zelver over zee, hoe zeer by wyl verbolgen.
En wyl de tuin van ons, en Karlos by elkaâr
Van agt'ren uitkwam, zo kost zy met klein gevaar
De vast gestelde tyd aan my te kennen geeven,
Het geen heel kort daar na geschiede, en zo even
Nu ik myn kleinigheên van goud en diamant
Te zaamen had gepakt, wy stapten naar het strand
Zo haast wy konde, en den avond reets gevallen,
Scheen ons heel gunstig, om ons buiten poort en wallen
Te helpen; 'k vond de sloep zo als 't gezegt was, reet,
Waar in ik met gemak gedragen wierd. Geen leet,
Geen ramp noch druk scheen my na deezen meer te kwellen,
Wyl ik myn Karlos daar in meende te verzellen:
'k Was heel wel in myn schik, vriendin; maar ach! hoe ligt
Bedriegt 't fortuin de hoop, die zy heeft opgerigt.
Na ik, met eerbied, reets was inde sloep gekomen,
Toen wierd Philippus. zo zy weg ging, opgenomen
En over hals en hoofd geworpen in de sloep.
Zy weerde zig een wyl, met ysselyk geroep,
En schreeude, ach! ik zal de goudbeurs weder geeven

Die ik genooten heb. Ach! mannen spaar myn leeven,
Ik bid vervoer my niet, maar niemant gaf gehoor.
't Was straks, de riemen uit van achteren en voor.
De traanen vloeiden, als twee beeken uit haare oogen,
Zy riep, vervloekte Turk waarom my dus bedroogen,
Ik heb de onnoozele Sofia schelms misleid
En vals verraaden; ach! Don Karlos is haar kwyt,
En ik verlies de hoop hem immer te verwerven.
Ik stond door dit geschreeuw op 't punt van zo te sterven
Schoon ik niet zeeker wist, wat of ik denken zou;
Voor die trouwlooze my verklaarden, hoe ontrouw
Zy Karlos was geweest, en vorder my deed weeten,
Dat zy een weduw was, en Margareet geheeten,
Dat al haar poogen maar alleen was aangelegt,
Om my myn bruidegom t'ontroven, 't geen haar knegt
En snoô bedriegeres gemaakt had, met verlangen
Om myn beminde lief, zelfs in haar arm te ontfangen:
Zy melde vorder, hoe dat Hamet, haar den Turk
Had omgekogt, die zy schold voor een fielt en schurk
Om dat zy van haar doen had andere gedagten,
Dat Karlos aan zyn boot my op het strand verwagten.
Bedenk, met welk een druk myn ziel wierd aangevat.
Zo ik geen mannen hart in myne boezem had,
Op 't hooren van dees maar, ik had de geest gegeeven:
Wy kwaamen op het schip vol schrik; myn leden beven
Slegts op 't herdenken, doch ons wierd geen leet gedaan.
Toen ik den Turk vernam, ik kende hem, zo aan
Zyn kleeding als gelaat, terwyl dat hy voor deezen
Voor een braaf eerlyk man wierd in ons huis gepreezen.
Ik greep een zabel die aan zyne zyde lag,
En, waar 't my niet belet ik had met eene slag
De roekelooze kop hem van den romp gehouwen,
Want myne kragt gaat ver voor die van and're vrouwen.
Hy deed zo veel hy kon zyn best, om my te vreên
Te stellen, maar ik gaf geen antwoord, wat voor reen
Hy ook te voren bragt; 'k deed anders niet dan schelden,
En dat hy my dees hoôn zou met zyn bloed vergelden.

En zo hy niet besloot om my weêrom naar 't strand
Te voeren, hy de dood mogt vreezen van myn hand:
Maar dit beletten niet, 't geen hy had voorgenomen,
Zo dat my eindelyk te Fez zyn aangekomen.
Hy bragt my straks van boord, by een vertrouwde vriend
En een vriendin, daar ik een poos wel wierd gediend.
Maar die vervolging die ik zedert zeeven jaaren
Geleeden heb, van hem, zal ik nu niet verklaaren.
Dit volgden in het kort, dat die vervloekte hoer,
Die my verranden had, ging trouwen met zyn broer,
Na zy het Kristendom verzaakte.

KLAUDIA.
Grooter straffen
Kon haar de Heemel, voor haar boosheid niet verschaffen.
Want al haar toeleg, van het eind, tot aan 't begin,
Past aan geen Kristen, maar wel aan een snoô Turkin.

SOFIA.
Vervloekt moet Hamet zyn en Margareet. Myn leeden
Die beeven voor 't verhaal daar ik nu toe zal treeden.
Den Turk, die liet my een geruime tyd met vreên,
Terwyl dat my Marg'reet met vriendelyke reên
Staag onderhiel, het geen meest uit kwam in het enden,
Dat Hamet was gezind om my weêrom te zenden
Na myne Vader, wyl hy ganschs geen middel vond,
Om my te brengen tot zyn wangeloof. 'k Bestond
Haar snoô verdigte reên in 't einde te gelooven,
Maar zag my van die hoop na weinig tyd berooven.
't Was op een dag, dat zy my listig voor kwam slaan
Zo 't my beliefde, om met haar naar 't strand te gaan,
En eens te zien of daar geen scheepen vaardig laagen
Om my te voeren naar myn Vaderland. 't Behaagen
Dat ik gevoelden door haar voorstel, drong my heen
Om over berg en rots, met haar naar strand te treên,
Gelyk 't geschiede; maar ik vond toen 'k buiten zorgen
Te weezen dagt, den schelm, 'k meen Hamet, daar verborgen.

Zy vlogen beide my als Tygers op het lyf,
En smeeten my een strik om de armen; 'k wierd heel styf
Van dees verwoede twee met koorden vastgebonden.
Zo my in deeze nood geen bystand was gezonden
De Heemel weet in welk een staat ik was gebragt;
Maar ik kreeg in myn nood een helper onverwagt,
Die op myn moord-geschreeuw kwam schielyk toegeschooten.
Ik zag hem daatelyk vol moed zyn staal ontblooten
Om my te redden, en schoon Hamets tegenstand
Heel dapper was, noch wierd hy eindlyk overmant,
Om dat myn helper was te paard, kon al zyn poogen
Niet helpen, Margareet is van my afgevloogen
Zo haast zy Hamet zag gevangen, en ontbloot
Van zyn geweer en hoop, dus zag ik in de nood
Een Engel van omhoog my waarlyk toegezonden
Den schender Hamet wierd straks aan de staart gebonden
Van myn verlossers paard, en dus ten hoof gebragt,
Daar wierd hy in een gat, zo duister als de nagt,
Geworpen, want de zoon des Koninks was die geenen
Die my verlosten, en daar by geluk verscheenen,
Terwyl hy op de jagt was van het spoor gedwaald.
Ik Wens dat de Heemel voor zyn goedheid hem betaald.
Na ik de Prins beleefd bedankt had, vroeg de Koning
My na myn naam, myn staat en af komst, na myn woning.
Ik Verhaalden alles hoe 't met my geschapen lag,
Wyl ik barmhartigheid in 't Vorstlyk weezen zag.
Hy gaf my vry, en swoer op 't felst, myn leet te wreeken,
Dit gaf geleegentheid om hem voor u te smeeken,
Ik kreeg op myn verzoek uw beider vryheid; hoe
't Nu verder is gegaan, dat weet gy. 'k Ben reets moê
Van dit verhaal, gy weet hoe wy door tegenwinden
Gedwongen wierden om ons heil in 't heir te vinden
Voor Tunis, daar ik ben in zulk een staat geraakt
Die by de waereld my geheel ontzaglyk maakt.

KLAUDIA.
Van zulk een vreemden zaak de waereld nimmer hoorden.

ô Wonderbaare vrouw!

GERARDO.
Van werken, niet van woorden,
Die zelfs Semiramis in moed te boven gaat.

SOFIA.
Genoeg hier af, zeg my hoe 't met Lisandra staat,
Volhard zy, Klaudia, met u noch te beminnen?

KLAUDIA.
Zo buitensporig, dat ik vrees, of wel haar zinnen
Verwarren mogten door de min die zy my draagt,
En schoon ik zeg dat my haar liefde niet behaagd,
En dat ik, schoon ik wou haar geenzins kan vernoegen
En of ik haar verzoek zig aan de zy te voegen
Van myne broeder, wyl zy word van hem bemind:
Het vuur der liefde is in Lisandra zo geswind
Ontstooken, ja het blinkt uit haar bekoorlyke oogen.
Zy wil dat ik iets doe, ver boven myn vermoogen,
Zy wil my trouwen, en wat zou zy met my doen,
Terwyl wy alle bei gelyk zyn van fatzoen,
Zy spreekt niet anders als van kussen, stroken, streelen,
Ja, zelfs al was ik naakt.

SOFIA.
Dan zou haar haast verveelen
Die min die zy u draagt.

GERARDO.
En voor my is zy schuw

SOFIA.
Zy weet het onderscheit niet tusschen haar en u.

KLAUDIA.
Hoe stel ik dit, mevrouw, wil ik aan haar ontdekken
Wat dat ik ben, en haar uit deze doolhof trekken?
Wat zal ik doen mevrouw, vind gy zulks goed?

SOFIA.
ô Neen,
'k Zal dees verwarde knoop haast los doen, weest te vreên.

Einde van het tweede Bedryf.

Derde bedryf.

Eerste tooneel.

LISANDRA, KLAUDIA, GERARDO, MAROTTE.

LISANDRA.
Kan ik tot heden noch een troost van u verwerven?
Vaar wel wreedaardige, Lisandra die gaat sterven.

KLAUDIA.
Wel hoe! om my mevrouw?

LISANDRA.
De spyt die myn gemoed,
Gelyk een kanker knaagd, en in myn boezem wroet,
Die zal my dooden.

GERARDO.
Ach! waar dwaalen uwe zinnen?
Kies my voor hem.

KLAUDIA.
ô Neen, ik kan u niet beminnen,
Wyl ik geheel en al myn hart geschonken heb
Aan uwe broeder.

MAROTTE.
Wel; ei zie, hier moet de kreb
Het paard naloopen; wel wie hoorde zulks zyn leeven.
Maar 't oude spreekwoord zeid, die niet heeft kan niet geeven.
Daar rold my iets door 't hoofd, hoewel maar by degis,
Ik moet eens ouderstaan of 't ook de waarheid is.

Marotte ziet over de schouder van Lisandra.

GERARDO.
Zult gy dan ongetroost altyd van liefde klagen,
Daar uwe schoonheid aan myn oogen kan behaagen,
Moet ik steets zugten....

MAROTTE.
‘ô De drommel, wat is dit,
Méjuffer, 't is een meid die gy om weermin bid.

LISANDRA.
‘Door wat voor teeken bewyst gy dat zulks waar is?

MAROTTE.
‘Och! 't is waaragtig; ik moet barsten zo 't niet klaar is.

LISANDRA.
‘Zou hy een vrouwmens zyn, hoe kan dat dog geschiên?

MAROTTE.
‘Ik heb heur prammen door de kant van't hemd gezien.

LISANDRA.
‘Gy zaagt ligt mis Marotte.

MAROTTE.
‘ô Neen, ik zag 't wel netjes,
Zy heeft twee lieve, mooije, en blanke albaste tetjes.

LISANDRA.
‘Myn hart beswykt.

MAROTTE.
‘Hoe nu! wat scheeltje? hou u kloek.
Wel jonker rondhemd, hoe schuilt gy nu in een hoek?
Kom, laat Lisandra meê u prammetjes eens kyken,
Die gaarne wenste met een hennegat te pryken
Als bruid; gy hebt dit schaap mooi by de neus gevat,
Kom op den bytel; ô jou looze rondom plat
Te Marry.

KLAUDIA.
Wat pord u te last 'ren en te schelden?

MAROTTE.
Zo ik Lisandra was, ik zou het u vergelden;
Ei lieve zie eens toe, dat is een kermispop
Van vier paar duiten, met een mootje bel daar op:
Een hoetje met een pluim, en schoenen met vier tippen.
Zeg, hoe kom je in de broek, of draag je een hemd met slippen?
Wel wat beweegd u doch, u als een man te kleên,
Zyt gy Hermastrodiet, dan bruit het noch al heên?

Of heeft zyn hoogheid, u in 't manne-pak gesteken,
Om als hy lust heeft, u in 't heimelyk eens te spreeken,
Daar schuilt iets agter, dat is zeker en gewis.
Voor zulke vryers leit de gart al in de pis,
Die slegs hier komen om de juffers te bedriegen.

KLAUDIA.
'k Ben nooit gewent, zottin, om ymant voor te liegen.

GERARDO.
Zo dit zyn hoogheid wist, hy zou u met fatzoen
Wat anders zeggen; hy 's geen man om zulks te doen,
Gelyk gy zegt.

MAROTTE.
Ja toch, gy zult my niet bepraaten.
Waarom de bokzen dan niet van de naars gelaaten
Als ik en anderen, dan kon me 't daatlyk zien?
Hoe 't werk gesteld was....

KLAUDIA.
Hoe, zoud gy my zulks verbiên.

MAROTTE.
Wel neen ik, zo 't u lust, blyf altoos daar in steeken

GERARDO.
Myn lief stel u gerust.

LISANDRA.
Ik kan van schaamt niet spreeken.

GERARDO.
Waarom myn waarde, gy hebt niet in 't minst misdaan.
Zo gy dan Feliks mind, neem haar voor zuster aan.

LISANDRA.
Is zy uw zuster?

GERARDO.
Ja, mevrouw, ik zal de reeden
Van haar vermomming, u, na weinig tyds ontleeden,
In 't kort zult gy 't hier heel en al veranderd zien,
Behalve my, met u, myn hart steets aan te biên.

MAROTTE.
Wel wat gebeurd 'er niet, dit zyn eerst vreemde zaaken!
Dees poets is waardig om een Klugtspel van te maaken,

'k Wou dat dit maar den een of de and're kwibus wist
Hy zou straks rymen dat hy kwylde.

LISANDRA.
Wel, hoe is 't
Marotte, 'k zeg dat gy wat kort de mond zult snoeren.

MAROTTE.
't Zou een Komedie zyn, voor burgers en voor boeren,

KLAUDIA.
Die meid, zo 't schynt, is met geen woorden te verbiên.

MAROTTE.
Ik heb op geen Tooneel nooit diergelyks gezien.
'k Las nooit zo schoon een klugt, in Moesel, of klein Klaasje.
Waar blyft Ovidius, nu met zyn transformatie?

KLAUDIA.
Die snapster van een meid, kreeg wis van my de schop.

MAROTTE.
Ik zal wel swygen, als ik dood ben, let 'er op.

LISANDRA.
Daar komt zyn hoogheid aan.

GERARDO.
Laat ons te zaam vertrekken
Mevrouw, 'k zal u 't geval van ons geheel ontdekken.

Tweede tooneel.

SOFIA, KARLOS.

SOFIA.
Hebt gy vernomen na uwe ouders?

KARLOS.
Ja, myn Heer.
Zy zullen daatelyk hier zyn op u begeer.
Maar, ach! de boode, die ik derwaards had gezonden,
Kwam my met eene een maar, bedroefd voor my, verkonden.

Hy zei my dat ik hier in 't leeger was verspied,
Dat ik zelf van 't geregt, ô doodelyk verdriet!
Gezogt wierd, om my straf na myn verdienst te geeven,
Zy wisten ook dat ik my had, om vry te leeven
Begeven in uw' dienst, myn Heer wat gaat my aan?
Zo 'k in hun handen raak, zo is 't met my gedaan,
Terwyl ik niet en heb waar me my te verweeren.

SOFIA.
Ik zal wel zorgen dat u niemant hier zal deeren.
Stel u gerust myn vrind, wie zou myn groot gezag
Hier krenken durven, daar ik alles nu vermag,
Zal niemant wie 't ook zy zig tegens my verzetten,
Wyl ik hier ben het hoofd, en meester van de wetten.

Derde tooneel.

SOFIA, KARLOS, PAGI.

PAGI.
Myn Heer 'een statig man en vrouw, verzoeken de eer,
Om u te spreeken.

SOFIA.
Ga, en laat haar koomen.

Vierde tooneel.

KARLOS, SOFIA.

KARLOS.
Heer.

SOFIA.
Begeef u wat ter zy 'k moet hen alleenig spreken,
Wagt zo lang als ik roep.

KARLOS.
Aan my zal niet ontbreken.

Vyfde tooneel.

JERONIMO, SOFIA, GRATIA.

JERONIMO.
Liet zyne hoogheid, uit zyn naam ons hier ontbien?

SOFIA.
‘Beswyk niet moedig hart. 'k Verlangde om u te zien,
Om dat ik in myn dienst een man heb aangenomen,
Van wien veel klagten my met smert ter ooren komen,
Ja hy werd zelf betigt met roverry en moord,
En wyl ik Regter ben, zo moet ik als 't behoord.
Het regt handhaven, 'k tragt nu uit uw mond te horen,
Of gy een zoon, voor ruim zes jaaren hebt verlooren,
Die met een juffer is gevlugt

JERONIMO.
Myn Heer 'k zeg neen
Myn zoon is niet gevlugt, de juffer maar alleen
Verzeld alleenig met de knegt myn 's Zoons, gebleken
Is hier de waarheid, want zy heeft myn zoon, versteken
Van al zyn hoop en troost, is met zyn knegt gevlugt.

SOFIA.
Gy gaast te ligt geloof, aan een te los gerugt.

GRATIA.
Wy kreegen nimmermeer ooit andere gerugten.

SOFIA.
Ik weet wel dat Sofi geroofd is, niet gaan vlugten,
En dat zy by den Turk, als noch gevangen zit.

JERONIMO.
Wel is het moogelyk; ô Hemel wat is dit!
Kunt gy myn zoon daar af in als onschuldig houwen.

SOFIA.
ô Ja.

JERONIMO.
Mag ik hem zien.

SOFIA.
Gy zult hem haast aanschoowen.
Waarom verbrak Sofie, haar eerste trouw verbond,
Met uwe loon.

GRATIA.
Door dwang haar 's Vaders, want hy vond
Een ouden Bruigom voor haar uit, met grooter scharten,
Als myn Don Karlos ooit verwagten.

SOFIA.
'k Kan 't bevatten,
De gierigheid vervoerd de mens tot dwinglandy.
Zyt maar te vreên ik ken uw zoon van alles vry.
'k Zal hem voor hen, die hem vervolgen, wel beschermen.

GRATIA.
Laat ons uw knien Heer tot dankbaarheid om ermen.

JEROMIMO.
Zo ooit een dankbaar hart u vergenoegen kan,
Doorzoek het myne, Heer.

SOFIA.
Ik ken u voor een man
Van eer en aanzien, rys gy hoefd niet meer te vreezen,
Wyl ik hier regter in my eigen zaak moet weezen.

GRATIA.
Zou ik myn Karlos dan noch weerzien! goede goon!

SOFIA.
Myn dienaar.

Zesde tooneel.

KARLOS, SOFIA, GRATIA, JERONIMO.

KARLOS.
Heer

SOFIA.
Mevrouw, zie hier daar is uw zoon,
Die gy schoon buite schuld met leed hebt moeten derven.

GRATIA.
ô Heemel, zyt gy 't zetf ik zal van blyschap sterven.

JERONIMO.
Zyt welkoom waarde zoon, wat baard my dit een verheugd,

KARLOS.
Och! deeze omhelzing maakt myn ziel op 't hoogst
Myn Vader, Moeder, ach vind ik o noch te zamen.

GRATIA.
Ik sterf van blyschap, ach myn zoon myn aangename.

SOFIA.
Geeft haar wat aamtogt, zie hoe zy van vreugd beswykt.

GRATIA.
'k Zie my op 't onvoorzienst met zulk een schat verrykt
Door u doorlugtig Heer, waar voor ik al wil geeven
Wat ik bezit, myn zoon myn troost myne lieve leven,
Heb ik u weder in myne armen.

KARLOS.
Ja Mevrouw,
Ik ben uw zoon, en blyf voor eeuwig u getrouw,
Zo gy de misdaad die 'k gedaan heb wilt verschoonen,
'k Heb straf genoeg geleên om dat ik u dorst hoonen.

GRATIA.
Myn zoon, stel u te vreên.

SOFIA.
Hebt gy geen kind'ren meer,
Als deeze?

JERONIMO.
Een dochter.

SOFIA.
En noch vryster?

GRATIA.
Ja myn Heer,
Zy heeft van 't huwlyk niet in 't minste willen hooren,
Zints zy haar broeder, had zo onverwagt verlooren:
Schoon meenig edel man haar daar toe heeft verzogt.

Zevende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO, KARLOS, DEURWAARDER, en Gevolg.

DEURWAARDER.
WY koomen hier myn Heer, terwyl ons achterdogt
Gegeven is, dat hier een man zig houd verschoolen,
Die men don Karlos noemd.

SOFIA.
Wie heeft u dit bevolen,
Wie pord u om zo stout hier in myn tent te treên.
Vertrek zo datelyk, of 'k laat u hals en been
Straks breeken, komt gy om onschuldige te vangen,
Wat let my dat ik u niet daatelyk op doe hangen.

DEURWAARDER.
Daar word gezegt, dat hy een juffer heeft vermoord
Of weg gevoerd, myn Heer.

SOFIA.
Dat heb ik meer gehoord,
Schoon 't alles loogen is, wie heeft u hier gezonden?

DEURWAARDER.
Den Raad.

SOFIA.
Gy zult aan hun zo daatlyk gaan verkonden,
Dat 't al onwaarheid is, het geen daar werd gezegt,
Wyl ik heel anders van de zaak ben onderregt.
Laat een van allen uit den Raad, straks herwaarts koomen,
Best word de waarheid uit myn eigen mond vernomen.
En schoon hy schuldig was, ga zeg hen alle vry,
Dat ik in deeze zaak ben regter en party.

DEURWAARDER.
Myn Heer!

SOFIA.
Doe als ik zeg, ik ly geen tegen blaffen,
Volbreng myne order, of ik sweer 'k zal u doen straffen.

Achtste tooneel.

SOFIA, KARLOS, GRATIA, JERONIMO.

SOFIA.
Dat Hof gebroeidzel, word hier in Valenzen stout.

JERONIMO.
Wat zwarigheid, indien men 't regt daar niet voor goud
Kon koopen, want al die gewaapend komt met schyven,
Gelyk of ongelyk, hy zal verwinnaar blyven.
Daar is geen regtsgeding te winnen zonder geld,
De Muntgod treed ten hoov', gewapend met geweld.
Den ouden gryn, die zig noch aan myn zoon wil wreken,
Kan met een goude priem, des rigters oog uitsteeken.
Al wat den gryzaart zeid, dat achten zy voorwaar.
Dus gaat het toe.

Negende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO, KARLOS, PAGI.

PAGI.
Myn Heer, een oude bestevaar
Wenst u te spreeken.

SOFIA.
Laat hem koomen. Wat zal deeze?

Tiende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO, KARLOS.

GRATIA.
Dat zal gewisselyk den ouden Kaajim weezen
Met zyn onnoosle klagt: belangende myn zoon
Die hy ter dood vervolgd; hy is al lang gewoon
Om Aarde en Hemel tot zyn bystand te beweegen,
Zo zeer is deeze gek, om zyn Sofi verleegen.
Daar is hy zelf, ei zie, dat is een vreemd figuur.

Elfde tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO, KAAJIM, KARLOS.

KAAJIM.
Myn Heer 'k zoek regt by u, en 't scheeld my niet hoe duur
Ik 't zelve koopen moet.

SOFIA.
Zoekt gy hier regt te koopen?

KAAJIM.
Waar dat ik kom ik heb tog anders niet te hoopen,
Het volk staat overal met hand en beurzen op,
En daar ik myne sluit, daar kryg ik straks de schop.

SOFIA.
Maar wat is u verzoek, laat my uw regt eens hooren?

KAAJIM.
Myn heer 'k heb tot myn leet een schoone Bruid verlooren,
Die ik meer waardig als myn leeven heb geagt.

SOFIA.
Maar was 't niet beeter dat gy om een doodkist dagt
Als om een Bruid, myn heer, gy zyt al oud van jaaren,
Uw tyd genaakt om met de maag're moord te paaren.

KAAJIM.
Verminderd dit myn regt?

SOFIA.
ô Neen, in 't minste niet
Ik hoor met droefheid aan het geen u is geschied
Maar 'k heb de gansche zaak rees heel en al vernoomen
Wyl my meer klagten, als van u zyn voorgekoomen,
Omtrent het rooven of het moorde van Sofi.
Maar weet dat ik geenzins de waarheid daar in zie
Want gy zult zekerlyk al meede als and're klaagen.

KAAJIM.
Zoo dit geen waarheid zyn, ô meer dan helsche plaagen
Niet waar myn Heer! ô ja, zo klaar gelyk den dag,
Vergun my de eer dat ik u dit bewyzen mag.
Zie hier een afschrift van het geen zy heeft geschreeven,
Dit is my waarlyk van haare Ouders zelf gegeeven
Zy schryft hier zelf, dat zy met Karlos is gevlugt.

SOFIA.
Gyzyt bedrogen, Heer, door dit geschrift, 't gerugt
Is los, gy zoekt vergeefs Sofi haar eer te hoonen.

KAAJIM.
Zo dit geen waarheid is, 'k verbeur tienduizend kroonen.

SOFIA.
Ik houw my aan u woord, gy zult my niet ontgaan.

KAAJIM.
Ik houw myn woord' voor vast, ô ja, het is gedaan
Mits my het tegendeel' met reeden word beweezen,
Want anders ben ik vry.

SOFIA.
ô ja, daar 's niet te vreezen
Voor u, want ik verbeur aan u de zelve zom;
Zo 't waar is 't geen gy zegt.

KAAJIM.
Myn Heer, ik kom weerom
Zo dra het mooglyk is.

SOFIA.
ô Neen, dat zal niet lukken,

Gy zyt een Vette Gans ik moet u eerst wat plukken,
'k Wil eerst verzekering zien, van 't uit geloofde geld.

KAAJIM.
Ik ben een eerlyk man 't werd u ter hand gesteld,
Zo ik de waarheid aan zyn hoogheid niet doe blyken.

SOFIA.
Ik zal met deeze schat my niet in 't minst verryken,
Maar 'k zoek de loogens wat te houden in haar perk
Want na my is gezegt, zyt gy van al dit werk
Zelf de oorzaak.

GRATIA.
Ja myn Heer, door hem is 't by gekoomen,
Dat Karlos zyn Sofi, zo schand'lyk wierd ontnoomen.

SOFIA.
Zie daar hier heb gy rees getuygen tegen uw,
Jou ouden Rogchelaar daar ik met reên van gruw
Dees drooge Stokvis is een Martelaar der liefden,
Wat reeden had de min, dat zy uw borst doorgriefden
Wat porde Venus, of Kupido, om het hart
Van zulk een ouwen bok, door geile minnesmart
Te plaagen, daar in 't minst geen vreugd van is te hoopen,
Wie dwong u om Sofi, haar Vader om te koopen
Door uwe schattten, waar door Karlos missen moet
Die geene, waar mede hy van jongs was opgevoed,
En met hunne Ouders zin' als heilig zaam verbonden
Door u vervloekte geld, hebt gy dees trouw geschonden,
Ja, gans vernietigt, hoe kreeg gy zulks in den zin?
Zeg vuile stinkbok? spreek.

KAAJIM.
Niet anders als de min.

SOFIA.
De min ach armen, kwam dees ouden gek te plaagen.
Wat let my dat ik u niet daat'lyk honderd slaagen
Laat geeven, om het vuur te blussen 't geen u deerd.

KAAJIM.
Ach! ik moet zwygen want ik vin my overheerd.

SOFIA.
Met reeden, gy dagt my wat om den tuin te leiden.
Myn lyfwagt.

Twaalfde tooneel.

SOFIA, KARLOS, GRATIA, JEROMIMO, LYFWAGT, KAAJIM.

LYFWAGT.
Heer.

SOFIA.
Kom vat dees grysaard met uw beiden,
Breng hem voort in arest, tot ik hem weer ontsla.

KAAJIM.
Och! wat heb ik gedaan myn Heer ik bid gena.
Ik zal van Karlos noch Sofia niet meer spreeken,
Och! laat my gaan.

SOFIA.
Zo lang het geld hier zal ontbreken.
Raakt gy niet los.

KAAJIM.
Myn Heer, ik houw my aan myn regt.

SOFIA.
Ik ook, ga mannen, doe als ik u heb gezegt.

Dertiende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO, KARLOS.

JERONIMO.
Myn Heer, den ouden bloed schynt heel ontsteld te weezen.

SOFIA.
't Is meest uit boertery, hem staat geen kwaad te vreezen;
Zo haaft het geld hier is zal hy zyn vryheid zien,
Hy kan 't wel misse. Maar dat ik hier liet ontbien

Uw dochter, dat zy mag haar broeder mede aanschouwen.

JERONIMO.
Myn Heer, wy zouden ons op 't hoogst gelukkig houwen.
Want ider oogenblik schynt haar een jaar te zyn,
Zo lang als zy hem mist, verlos haar van die pyn.
De Heemel zal gewis u voor dees goedheid loonen.

GRATIA.
En uw Regering met een reeks van jaaren kroonen.

SOFIA.
Wel aan het zal geschien, ga Karlos laat terstond
Myn koes inspannen.

KARLOS.
Ach! wat mens peilt ooit degrond;
Van uwe goedheid Heer.

SOFIA.
Gy zult Rudolfus zeggen,
Dat ik hem spreeken moet.

KARLOS.
Ik ga myn Heer.

Veertiende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO.

SOFIA.
Wyleggen
Zo 't mooglyk is, de grond, daar gy op bouwen moogt,
De zuil van u geluk.

JERONIMO.
Doorlugtig oppervoogt,
En Heerscher van Valenze, indien ik mogt myn leeven,
(Hoe wel, heel weinig,) aan uw heusheid overgeeven;
Indien het moog'lyk was, ik zou 't met blyschap doen,
Om met dit offer al uw weldaan te vergoen.

Vyftiende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO, RUDOLFUS.

RUDOLFUS.
Ik had zo haast myn Heer, de boodschap niet vernoomen,
Of ben zo datelyk op u bevel gekoomen;
Waar meede kan ik doch zyn hoogheid dienen, 'k zal
Niet marren zulks te doen.

SOFIA.
Rudolfus het geval
Vereist uw dienst, alleen ten opzigt van uw jaaren,
En goede voorzorg, ik zal u in 't kort verk laaren,
Dat zeeker regsgeding, voor al my komt gebien,
Een eed'le Juffer in Valenze hier te zien,
Om van dit vreemd geval in 't kort een eind te maken;
Gy zult haar haalen.

JERONIMO.
Heer dit zyn gedane zaken.

SOFIA.
Zeg dat ik ben die geen die u gezonden heeft.

JERONIMO.
Aan 't huis van Pacis, dat zy doch niet regen streefd,
Om daat'lyk hier te zyn. Gy moet haar dit vertoonen.

Hy geeft zyn singuet.

Myn Heer, als 't u beliefd, zy zal zig niet verschoonen,
Om straks met u te gaan, myn Heer, 't is aan het end
Van 't hof.

RUDOLFUS.
De naam, en plaas, zyn wel by myn bekend.

SOFIA.
Myn koes die staat gereet, gy moet de tyd niet rekken.

RUDOLFUS.
Myn Heer, met u verlof, 'k zal zo aanstonds vertrekken.

Zestiende tooneel.

SOFIA, GRATIA, JERONIMO.

SOFIA.
Zy zal verblyd zyn met haar broeder weer te zien.

GRATIA.
Wat al beleeftheid zal ons noch van u geschien.
't Zal met een schoon juweel aan u doen offeranden.

SOFIA.
Ik heb uw beste schat, mevrouw, reets in myn handen,
Waar by geen pronk juweel ooit tegelyken is,
Die ik voor alles, wat men dierbaar noemd, niet mis,
Daar zelver Kresus, met zyn rykdom voor moet bokken.

Zeventiende tooneel.

SOFIA, KARLOS, GRATIA, JERONIMO.

KARLOS.
Myn Heer, Rudolfus, is op u verzoek vertrokken,
Hy zal zig spoeyen om weer daat'lyk, hier te zyn.

SOFIA.
Zo raakt uw zuster, uit haar troosteloozepyn,
Die zy, om u verlies, veel jaaren heeft geleeden.
Maar 'k zie Gerardo, met zyn broeder herwaarts treeden.
Ga zamen, in uw tent, daar ik u vinden zal.

Achtiende tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO.

SOFIA.
Hoe vaart myn hals vrindin?

KLAUDIA.
Ons droevig ongeval,

Schynt door uw wonderdaan, in blyschapte verkeeten.

SOFIA.
Ik zal die blyschap nooit, verminderen maar vermeeren,
Gy zult na wynig tyd de blyken daar van zien,
En zo u iets ontbreekt, gy hebt maar te gebien
Al 't geen u nodig is, zal ik u doen erlangen.

KLAUDIA.
'k Bedank u voorde gonst die wy van u ontfangen;
Maar eene zaak Mevrouw, verwonderd ons in 't end,

SOFIA.
Wat is dat voor een zaak?

KLAUDIA.
Dat niemant u niet kend,
Terwyl hier daag'lyks, uit de stat, veel menschen koomen.

SOFIA.
Dat kan niet moog'lyk zyn, of iemant moert zulks droomen.
Terwyl ik door de tyd zo veel veranderd ben,
Dat ik in deze staat by na my zelf niet ken,
En wie zou denken my zo hoog in top te vinden,
't Geen zelf't verliefd gezigt myn 's minnaars kan verblinden.
Vermomd in 't manne kleed, beneemt zelf de agterdogt
Dat denkbeel, daar myn moed Sofi heeft toe gebrogt;
Myn minnaar die by na, 't gezigt heeft uit gekreeten,
Om my, heeft myn gelaat, zo 't blykt, geheel vergeeten,
Schoon hy my daag'lyks ziet.

KLAUDIA.
Is Karlos dan die geen
Die gy bemind?

SOFIA.
ô Ja.

GERARDO.
Dan is 't niet buiten reên,
Dat hy door u zo hoog met amten werd verheeven.

SOFIA.
Hy gaf zyn hart aan my, 'k hebt myne aan hem gegeeven,
Hoe veel ik hem nu geef, hoe meer ik schuldig blyf.

Want ik kreeg door zyn gift, een mannen hart in 't lyf,
Dat nooit geen snoodgebroed, van Megcha, kon doen tzaagen,
En daar de Keyzer, zelf met eer durfd van gewaagen.

KLAUDIA.
Maar kend u Karlos, noch op heeden niet, mevrouw?

SOFIA.
ô Neen, terwyl ik my, voor hem, verborgen houw,
Hier door kan ik de grond van zyn gemoed ondekken.
Maar 'k zal hem in het kort uit deeze dwaling trekken.
Ik vind myn lief getrouw, ja schynt de grootste nood
Niet magtig is, om ons te scheiden, neen de dood
Heeft maar alleen die magt, daar alles voor moet beeven,
Ik zal met deeze hand zyn Bruid hem wedergeeven,
Aan u een Bruidegom, Gerardo neen Bruid,
Indien zy u behaagd.

GERARDO.
Nooit sloeg uw toug geluid
Zo aangenaam voor my; maar hoe kan zulks gebeuren?
Ze' is van myn zuster, niet te trekken ja te scheuren.
Mevrouw, Lisandra, heeft geen ooren voor myn min.

SOFIA.
Schoon zy uw zuster mind, zeg eens wat steekt daar in,
Zy legt niet anders toe, als slegs om wind te vangen.

GERARDO. ***stil tegens Klaudia.***
'Ondek de zaak noch niet.

SOFIA.
Zy zal naar u verlangen,
Wanneer zy hooren zal dat zy heeft mis getast,
Terwyl zy by u zogt, dat aan geen Vryster past.

GERARDO.
Maar 'k heb geen geld noch goed, Mevrouw, hoe zal

SOFIA.
Gy zult van uwe min gewenste Vrugten plukken,
Tien duizent kroonen, die ik met een regts geding
Dees dag zal winnen, schenk ik u, al is 't gering,
Neem dit in dank van my.

GERARDO.
Mevrouw, ik vrees myn leeven
Te kort zal zyn, om u behoorlyk dank te geeven.

SOFIA.
Lizandra meent wel ligt, en 't dunkt my zeker nu,
Dat by uw zuster zyn meer schatte als by u.

KLAUDIA.
Al was ik naakt en bloot, zo zou ik haar behaagen.

SOFIA.
Zag zy u in die staat, zy zou haar min bek laagen;
Maar al genoeg hier af, de Waereld zal in kort
Ondekt zien, wat hier noch aan dees Vermomming schort.

Einde van het derde Bedryf.

Vierde bedryf.

Eerste tooneel.

SOFIA, KARLOS.

SOFIA.
Maar wat kon aan Sofi u 't alermeest behaagen?

KARLOS.
Heer, met eerbiedigheid beantwoord ik uw' vraagen.
Dog 'k stel de liefde die 'k haar toedraag eerst ter zy,
Om onverschillende te weezen, ik bely,
En neem met my daar toe, Valense tot getuigen,
Dat Manne wysheid, voor haar groot vernuft moest buigen.
Al wat behaaglyk is by Vrouwen in 't gemeen,
Dat vond men waarelyk, in myn Sofi alleen;
De zang en danskonst, scheen van jongs haar aangebooren,
Haar vrindelyke stem, trof ieders hart door de ooren,
Al 't speeltuig dien de haar, ja zelf de groove Bas,
Wierd na de konst gehoon, als ze in haar banden was;
Zo kragtig was haar jeugd; zy ging zig me gewennen,
Om 't Ridderlyk gebruik der wapenen te kennen,
Doch meest by toeval, want haar Broeder leerden niet
Daar zy met yver niet naar tragten; geen verdriet,
Geen moeilykheid hoe groot, of 't scheen haar ligt te vallen,
Te doelen naar het wit, met swaare koopre ballen,
Of yzer, ver van zig te werpen; met de Boog
Te schieten wat zy wou, of 't geen zy kreeg in 't oog.
Zy was gelyk vol vuur, naar 't schermen, springen, loopen,
Geen Atalante, had by haar op winst te hoopen;
Ja had myn liefde haar, jonk zynde, niet bekoord,
Dan had zy, mogelyk, na minnaars nooit gehoort;
Zyn noemden 't ledig zyn, wanneer zy inde Boeken
Zig bezig hield, verliest, de schriften door te zoaken

Van Wysbegeerige, of wel in Heldendaân
Van dappre Mannen, steets haar lusten te verzaân;
Van zeedeleszen voor de jeugd; in veel geschriften
Sprak zy volmaakt, en wist de zelve naauw te ziften.
'k Geloof dat Vrouw Natuur, zig zelve vond verwart
Toen zy haar voortbragt, want zy schiep een manlyk hart
In 't Vrouwlyk lighaam; zy hield de aldersnelste paerden,
Hoe stout en dartel, in een meer dan groote waarden,
Ja geen zo woest nog wild die zy niet temmen kon
Als zy de teugel had gegrepen; ze overwon
In dees haar oeffening, veel hooggeboorne zielen;
Zy deed haar Klepper, die zy zelf geleerd had knielen,
Wanneer zy steeg te Paard, 't was al voor haar gedwee
Zy scheen een Heerscheres van dat balstuurig Vee;
Zy deed als Orfeus eer de dieren na zig hooren,
Door zoete tovertaal die haar was aangebooren.
Op 't briesschend Paerd scheen zy een Amazoonsche
Wanneer zy reed ter jagt liep gansch Valensen uit
Om baar alleen te zien, ik kost my niet gewennen
Wat moeiten dat ik deed, haar hoefslag na te rennen;
Schoon ik my in 't begin geplaast had aan haar zy,
Stoof zy voor uit, ja zelf de snelle wind voorby.
Men wist veeltyds niet waar Sofia was gebleeven,
Want zy scheen in haar loop langs aarde en lugt te sweeven,
Zo dat zy meenigmaal het wild had afgemaakt,
Eer eenig Jager haat te hulp kwam. ach! hoe blaakt
Myn boezem, als ik denk, met welk een welbehaagen
Zy haar gevangen buit, aan my kwam op te draagen.
Maar ach! het noodloot heeft my deze schat benyd.

SOFIA.
Wel Karlos jammer is 't, dat gy geen Schilder zyt,
Gy zoud uw' schildery braaf na de konst stoffeeren.

KARLOS.
Zyn Hoogheid schept vermaak zyn dienaar wat te scheeren,
Maat ik ben geenzins van de waarheid afgegaan,

Ja 'k sweer...

SOFIA.
Zulks wil ik niet, ik ben van uw voldaan,
Gy hebt uw zielsvrindin daar loffelyk beschreeven,
'k Vind my daar door verpligt, om aan u dank te geeven,
't Was by vergrooting uw vertelling, maar ik weet
Het oude spreek woord zegt, de liefde ziet geen leet.

KARLOS.
Rampzalig denkbeeld van myn groot geluk voor deezen!
Waar mag myn Engelin, myn lief Sofia weezen?
Wat waerelts deel, helaas! of haar verborgen hond,
'k Vervloek Philippus, die zig eerloos heeft verstout
Myn lief te rooven, ach!

SOFIA.
Zo gy uw leet wilt wreeken,
Ga trek naar Afrika, om Hamet te doorsteeken,
Die heeft door toedoen van uw knegt uw lief gerooft.

KARLOS.
Ach deeze maar, schynt my een donderdag op 't hoofd
Te weezen, hoe bestond die schelm myn lief te rooven,
Maar als ik my bedenk, 'k zou zulks wel haast gelooven.
ô Ja die helhond is hier op dien tyd geweest,
Hoe beeft my 't hart in 't lyf, myn droeve ziel bedeest
Door deeze maar schynt my ten boezem uit te wellen,
Zou 't waar zyn?

SOFIA.
Ja, ik zal geen loogens u vertellen,
Maar matig uwe rouw, ik zal door 's Keyzers magt
Zien te bevordren, dat zy herwaarts werd gebragt.
Want schoon Philippus dit met Hamet heeft beslooten,
Zy hebben nooit geen vrugt van al hun doen genooten.
Nu denkt gy mogelyk, hoe ik dit weeten kan,
'k Heb al les uit den mond van een loofwaardig man,
Die uw Sofia eerst gezien heeft en gesprooken,
Na dat de Koning zelf haar banden had verbrooken,
Zo dat de Turk nooit gunst van haaf genooten heeft.

KARLOS.
Ach myn gemoed getuigt, dat zy niet langer leeft.

SOFIA.
Pord u 't verlangen niet uw Zuster hier te groeten?

KARLOS.
ô Ja geen grooter vreugd kan immer my ontmoeten,
Maar neen, nog grooter zo 'k Sofia weer mogt zien
Die ik gansch hoopeloos betreuren moet.

SOFIA.
Misschien.
De nagt moet voor de Zon, op haare komst verdwynen,
En komt de morgenstond met haare glans beschynen,
Verkwikt de mankop, die door al te swaaren vogt,
Het hoofd laat hangen, beurd zyn kruin weer in de logt;
De schoonste roos zal door een guere wind tig sluiten,
En toonen ons, verslenst, zyn bladeren van buiten;
Maar als een warme lugt, de kouw verdwynen doet
Dan pronkt hy op zyn steel, en toont een heldre gloed.
Zo zal geen onweers buy ons heel ter nederdrukken,
Wie zig houd aan de deugd, braveerd alle ongelukken.
't Is swakheid in een mensch, wanneer hy zig bedroeft
Als hem geen hoop ontbreekt; gy hebt alree beproeft
't Begin van u geluk, daar al les scheen verlooren,
Geen mensch kan weeten, wat de heemel heeft beschooren,
En wyl Sofias dood tot nog blyft onbekend,
Zo leeft uw hoop, schep moed.

Tweede tooneel.

SOFIA, KARLOS, PAGI.

PAGI.
Myn Heer, Rudolfus zend
My aan zyn hoogheid, om zyn komst bekent te maaken.

SOFIA.
Men laat hem koomen.

Derde tooneel.

SOFIA, KARLOS.

SOFIA.
Wel Don Karlos 'k zie de zaaken
Geheel veranderen, 't gaat alles voor de wind,
Gy zult u Zuster zien, die u zo teer bemind.

Vierde tooneel.

SOFIA, LEONORA, RUDOLFUS, KARLOS.

RUDOLFUS.
Myn Heer, zie hier uw last volbragt.

SOFIA.
Ik prys het teeken
Van u wilvaardigheid, daar niets aan schynt te ontbreeken,
'k Bedank u voor uw vlyt.

RUDOLFUS.
Myn Heer, ik ken myn pligt,
'k Verwagt uwe order, na dat ik dit heb verrigt,
Ga ik met u verlof.

Vyfde tooneel.

SOFIA, LEONORA, KARLOS.

LEONORA.
Wat of hier zal geschieden?
Liet zyne Hoogheid, my, zyn Dienaares ontbieden?
Of heeft dit Heer, die my gehaald heeft zig vergist?

SOFIA.
ô Neen, 'k heb kennis van uw' Broeder lang vermist.

LEONORA.
Myn Broeder Heer?

SOFIA.
ô Ja, gy moer u niet ontroeren.

LEONORA.
Waar heen of het geval ons eindelyk zal voeren?

SOFIA.
Naar u geluk, zie hier uw' Broeder lang verwagt.

LEONORA.
Wat goeden Engel heeft u weer by ons gebragt
Myn Broeder, ik beswyk van blyschap aan uw' voeten.

KARLOS.
Myn lieve Zuster, ô hoe zoet is dit ontmoeten!
Ach, mogt ik myn Sofi, omhelzen nevens u.

SOFIA.
‘De traanen dringen uit myne oogen, wel hoe na
‘Sofi, wat zal dit zyn, herroep uw' moed en kragten.

LEONORA.
ô Blydschap eindeloos, wie dorst u ooit verwagten.
Vergun ô Broeder, dat ik myn verlangen blus,
Laat ik u duizendmaal omhelzen met een kus.

KARLOS.
Myn waarde bloedvrindin, voldoevry u verlangen.

LEONORA.
Waar zyn onze Ouders? ach myn Broeder.

KARLOS.
'k Ben ontfangen
Van hen met tedre zugt en liefde, weest te vreên,
Zy zullen datelyk hier koomen:

LEONORA.
Met wat reên
Zal ik u danken Heer, want 't schynt dat gy myn Broeder
Hebt in den nood bewaard.

KARLOS.
Ja dank vry myn behoeder,
Myn Zuster, ga en kus de handen van die geen,
Die waardig is van ons geëerd, ja aangebeên

Te werden, want ik ben aan hem myn leeven schuldig,
Hy heeft my voor de wraak myns haaters heel zorgvuldig
Bewaard.

LEONORA.

Zo 't weezen mag laat ik u op myn knien
Doorlugtig Heer...

SOFIA.

ô Neen, 't zal nimmermeer geschien,
'k Wil dees vernedring niet, dewyl gy moogt vertrouwen
Dat ik u altoos voor myn bloedvriendin zal houwen,
'k Leef voor my zelve 't minst, en 't baard my waarlyk vreugd,
Dat ik belooninge kan geeven aan de deugd.
De Vorsten zouden meer bemind zyn by de menschen,
Hun lauwren niet zo ligt verdorren of verslenzen,
Indien de needrigheid, zo wel hun ziel bezat
Als trosze hovaardy. Toen Nero op het pad
Getreeden was, het geen als Keyzer hem geleiden
Naar 't hooge Kapitool, wat deed de Vorst, hy schreiden
Toen hy een regtsgeding des doods, eerst teeknen most:
Ach, gaf de Heemel dat ik nu niet schryven kost!
Dit sprak de Vorst, zo zeer was hem zyn hart bewoogen;
Maar ach die goedheid is, met puin en as vervloogen,
Wanneer hy Roomen aan vier hoeken stak aan brand,
Zyn Moedermoord vreef hem een onuitwisbre schand
In 't Keizerlyk gezigt, het Vorstelyk vermoogen,
Wil zelden needrigheid in 't tros gemoed gedoogen
De vyfde Karel die dit magtig ryk bestierd
En 't Roomsche Ryk regeerd, werd over al gevierd
Om zyne goedheid: hy wil gaarene verschoonen,
En is min vaardig om te straffen als beloonen,
Zo dat zyn naam alom geagt...

Zesde tooneel.

SOFIA, LEONORA, KARLOS, PAGI.

PAGI.
Een staatig Heer
En Juffer zo het schynd, verzoeken zaamen de eer,
Met u te spreeken.

SOFIA.
Laat hen koomen.

Zevende tooneel.

SOFIA, LEONORA, KARLOS.

SOFIA.
‘'k Ben vol vreezen,
Dit zullen zekerlyk myne eigen Ouders weezen,
Na hangt de swaarste storm van al, my booven 't hoofd,
Doch 'k heb dit onweer, al van verre my belooft;
‘Dees buy noch doorgestaan, dan werd myn hart geruster.
Ga Karlos naar uw' tent, met u geliefde Zuster.

Achtste tooneel.

SOFIA, ELVIERE, ORONTES.

ORONTES.
Indien geregtigheid ooit plaats nam in u hart,
Wy zoeken die by u. Een doodelyke smart
Beweegt ons, machtig Heer, om u daarom te smeeken.

ELVIERE.
De zilte traanen die wy storten, zyn het teeken
Van ons verlies, zo groot als ooit gedagt word, laat

Uw goedertierenheid, in dees bedroefde staat
Ons helpen, 't zal aan ons op 't hoogst vernoeging geeven,
Zo ons berigt werd waar myn Dochter is gebleeven,
Die van Don Karlos weggevoert is of vermoord.

SOFIA.
Gy ouden, deeze klagt staat wat te hoevig voort:
Wat eist gy doch van my, wat regtdwang zal ik geeven,
Terwyl gy zelf niet weet, of uwe Dochter 't leeven
Verlooren heeft, of niet? hoe kan myn regt bestaan,
Wyl ik niet weet, wat die vervolgt werd, heeft gedaan?
Gy moest my klaar bewys van zyn misdryf verschaffen,
Indien gy wild dat ik behoorelyk zal straffen;
Of agt gy dit bewys, te zeggen, dat uw kind
Geroofd is of vermoord, wat regter is zo blind
Die dit gelooven zal, alleen op enkel zeggen.

ORONTES.
Ik zal de waarheid zelf u klaar voor de oogen leggen;
Zie hier een brief myn Heer, myn eigen Dochters hand,
Dat zy met Karlos is gevlugt.

SOFIA.
Al misverstand,
Wyl my van goeder hand te vooren is gekoomen,
Dat Hamet, u bekend, uw dochter heeft genoomen,
En weggevoerd, en met Philippus Karlos knegt
Naar Afrika gebragt, dus ben ik onderregt.

ORONTES.
Zulks is van Karlos zelf, u mooglyk voorgehouwen.

SOFIA.
Wat zyn de redenen, dat Karlos niet mogt trouwen
Met uwe dochter, wyl hy was aan haar verloofd.

ELVIERE.
De Vaderlyke magt heeft haar daar van beroofd.

SOFIA.
Zulks staat geen Vader vry, dit lyt geen tegenspreeken,
Den eerstgeleiden knoop, gants buiten reen, te breeken,
De gierigheid heeft u daar mooglyk toegebragt,
Waar door de liefde van hun beiden wierd verkragt.

't Geld kost u meerder dan getrouwe min vernoegen;
Gy dagt een ouden Gryn, uw' dochter toe te voegen,
Ja dees verwydering is door uw doen geschied,
Vervloekte kindere dwang, wat baard gy al verdriet:
En gy durft hier voor my als of gy regt had spreeken,
Wat let my dat ik niet het leet aan u kom wreeken
Sofia aangedaan, en haaren bruidegom.
Al sweeg geregtigheid, al wierd de waereld stom,
Zo moest 't geweeten u tot in de ziel toe knaagen.

ELVIERE.
Myn Heer, ik heb geen schuld, ik moed het welbehagen
Opvolgen van myn man.

SOFIA.
Vrouw moeder neem geduld,
Ik heb 't niet tegens u, u man die draagt de schuld
Alleenig, maar ik hoop het zal hem nog berouwen,
Als hy don Karlos ziet, met zyn Sofia trouwen.

ELVIERE.
Gaf dit de Heemel ach!

OROMTES.
Ik voel hoe dat myn hert,
Door schriklyk naberouw, met smart gepynigt werd,
Zou ik myn Dochter, noch aanschouwen! 'k ben vol vreezen,
Myn Heer, gy zegt dat zy in Afrika zou weezen,
Dat zy geroofd is door den schelmzen Hamet.

SOFIA.
Ja
Beschuldig Karlos niet, op strafvan ongena,
Laat dit voor anderen, en u, een voorbeeld strekken,
Dat men de zaaken moet zo lang in twyfel trekken,
Tot dat de tyd ondekt, hoe dat die zyn gebeurt.
Gy hebt uw dochters dood al overlang betreurt,
Daar ik verzekerd ben, dat zy noch is in 't leeven.

OROMTES.
Vervloekt moet Hamet zyn! maar wat heeft hem gedreeven
Dit uit te voeten, Heer?

SOFIA.
De liefde tot uw kind,
Hy heeft ze hartelyk meer dan zes jaar bemind,
Maar zy heeft nimmer na zyn' smeeken willen hooren.

ELVIERE.
Ach! 'k zie u nimmer weer myn kind, myn uitverkooren.
Maar wonder is 't myn Heer, dat zy nooit kennis gaf
Waar dat zy was, aan ons.

SOFIA.
Hy hiel haar veel te straf,
En streng gevangen, om daar kennis van te geeven.

ORONTES.
ô Al te droeve maar, gy doet myn leeden beeven.

SOFIA.
'k Weet gy op Karlos doen t'onregt gebeeten zyt,
Maar ik verzoek aan u, dat gy u eens de tyd
Erinnert, toen ge u kind met droefheid hebt verlooren;
Gy zult bevinden, dat de Turk noch kort te vooren
Geweest is in u huis, en dat gy met die guit
Wat meer is, koopmanschap gedreeven hebt: besluit
Nu by u zelf, of 't geen gy my hebt hooren zeggen
Niet waar is.

ORONTES.
Ja myn Heer, ik kan 't niet wederleggen;
Maar zou myn dochter hem gevolgd zyn.

SOFIA.
Neen gansch niet,
't Is door verradery van Karlos knegt geschied,
De schelmze Hamet, wist Philippus om te koopen,
Dus zyn de zaaken met uw dochter afgeloopen,
Hy bragt Sofia in zyn schip; maar hou u stil,
'k Zal u meer opening doen in 't kort, volg dan myn wil.

ORONTES.
Myn Heer, wy zullen u in 't minst niet tegenstreeven.

SOFIA.
Maar zo Sofia, noch in 't leeven was gebleeven,
En dat zy wel te pas, gezond voor u verscheen,

Zoud gy ze aan Karlos dan wel geeven? 'k denk wel neen;
Die oude Vuilbaard, met zyn overgroote schatten,
Zou een veel ruimer plaats in uw gemoed bevatten,
Als Karlos doen zou, met zyn nooit volpreeze deugd.

ELVIERE.
Indien de Heemel ons vergunnen wou die vreugd.

ORONTES.
Geen schat hoe groot zou ooit myne oogen meer verblinden,
Ik heb myn kind misdaan, myn lieve en welbeminden
Hoogwaarde vrouw, myn zoon, die haar van harte mind,
Maar wel Don Karlos 't meest, myn uitverkoorne kind,
ô Hoop van myn geluk, Valensens welbehaagen,
Wy zaagen u vergeefs op uwe schouder dragen
Het merk eens Adelaars, het geen ons groot geluk
Voorspelden, maar, helaas! elenden ramp en druk,
Zyn uw vervolgers, foei, wat kwaad heb ik bedreeven,
Daar ik my de oorzaak zie van uw elendig leeven,
Ik heb u altoos voor een eerlyk man geagt
Vervloekte Hamet, ach! waar ben ik toegebragt,
ô Doodelyk ongeval! ik zal my gaan verkloeken,
Om myn verlooren kind, de waereld door te zoeken,
Geen zee, noch land, zal my beletten om Sosy
Te vinden, ach! myn kind, beklaag u over my,
Ik draag de schuld alleen, 'k heb uw geluk verraaden,
Myn oogmerk scheen wel goed, maar ach! gedyd ten kwaaden;
't Geval is meester van het menschelyk vernuft,
'k Beken hee! gaarene het myne heeft gezuft,
Toen ik uw trouw verbrak. Myn vrouw, myn lief, myn leeven,
'k Zal met Henrikus my terstond op reis begeeven,
Om ons geroofde schat te zoeken, weest te vreên.

SOFIA.
Gy ouden houd gemak en luister naar myn reên,
Wie is Henrikus die ik u daar hoorde noemen?

ELVIERE.
Myn zoon, myn Heer.

SOFIA.
Ik weet gy zult myn voorslag roemen
Die ik u doen zal, mits Henrikus uwe zoon
Hier daatlyk komt, laat hem, dat ik hem heb onboôn
Zo aanstonts weeten, dan zal ik u klaar vertoonen,
Een middel om u van die moeiten te verschoonen
Van over zee te gaan, wy zullen ons beraân,
Wat noodig is voor u, in deze zaak gedaan.

Negende tooneel.

SOFIA, ELVIERE, ORONTES, PAGI.

PAGI.
Twee Heeren uit den Raad verzoeken u te spreeken,
Myn Heer.

SOFIA.
'k Verwagt hen, 'k zal de zaak voor u besteeken,
Door 's Keizers magt, dat gy uw dochter haast zult zien.
Ga wagt my in 't vertrek tot ik u zal onbiên.

Tiende tooneel.

SOFIA, JOAN, OTTO.

JOAN.
Wy zyn gekoomen om u veel geluk te wensen
Doorlugtig Heer, als hoofd en heerscher van Valensen,
De Hemel zeegen u in dees verheeven slaat,
Dit wend het algemeen, en de Adel en de Raad,
Door wiens bevelen wy hier herwaarts zyn gezonden.

SOFIA.
'k Ben door uw heusheid, aan hun alle dier verbonden,
En ik bedank u voor al de eer die gy my doedt.

OTTO.
Myn Heer, een vreemde zaak die ik u melden moet.
Terwyl wy zyn verpligt door dier geswooren eeden

Aan 't regt, om 't nimmermeer in 't minste t'overtreeden,
Wierd ons bevolen om zyn hoogheid, zo 't mogt zyn,
Met alle eerbiedigheid te vragen, met wat schyn
Van reeden, Karlos hier zyn vrybeid tragt te vinden,
Wy stellen vast dat hy zyn Hoogheid moet verblinden,
Want zo zyn schuld aan u bekend was, 'k weet myn Heer,
Voor vast en zeeker, dat die booswigt, nimmermeer
By u zyn schuilplaats hier zou zoeken, onzepligten
Die eisschen om myn Heer, van alles t'onderrigten,
Wy hebben reets den Vorst de zaak bekend gemaakt.

SOFIA.
Terwyl deez zaak my meer, dan gants Valensen raakt,
Zo is 't myn pligt, om dievoorzigtig te onderzoeken;
Maar 't geeft my wonder, dat de Raad zig zo laat doeken,
Alleen door 't los gerugt, van moord of maagdenroof
'k Ben min ervaren in het regt als gy, 't geloof
Schiet echter hier te kort by my, ik kan niet vinden
Dat Karlos schuldig is; 'k laat my zo niet verblinden,
't Betigten is te tuuw, doch 'k spreek u alle vry,
En neem door 's Keyzers last dees zaak alleen op my.

JOAN.
Hy heeft zig zes jaar lang, alom met roveryen
Beholpen in 't gebergt.

SOFIA.
Het moorden van Sofye
Wierd hem te last gelegt, hy had dit werk om winst
Zyn leven nooit gedaan, maar moest zyn lyf voor't minst
Bezorgen, slimmer is 't die iemant dwingt tot steelen
Als dat hy 't zelve doet; dees breuk is niet te heelen,
Als door gestrenge straf; had gy u wel beraan,
En na de reeden eerst de zaaken onderstaan,
Dan had gy zeekerlyk de waarheid klaar gevonden:
Of agt gy 't in den Raad geen misdaad, noch geen zonden,
Onnoosle zielen te vervolgen? foey 't is schand,

In zulk een waereldstad, by Mannen van verstand,
Zo groot een slofheid, of kwaadaardigheid te vinden.
Of kan een beurs met goud, uwe oogen me verblinden
Gelyk by veele, want'k geloof 't zoo zo niet gaan,
Indien het heilloos good, het regt niet kon verraan.
Maar 'k ben met onregt op die zuivre stof gebeeten,
De schuld is maar alleen aan 't eerloos vuil geweeten
Van veele menschen, die heel lichtelyk om loon
Den duivel dienen, zelf in 't aanzien hunner goon.
Gy zegt don Karlos heeft tot rooven zig begeeven,
Is dit bewys dat hy zyn liefste bragt om 't leeven?
Zo niet, dat hy haar heeft voor 't alder minst geroost.
Legt u het raadloos brein niet averegts in 't hoofd?
Werd hem die misdaad niet ten onregt aangewreeven?
Terwyl hy zelf niet weet waar dat zy is gebleeven.
'k Vond hem voor Tunis als een eerelyk zoldaat,
Daar hy geheel verrukt van droef heid buiten staat,
Zyn deerelyk verlies my menigmaal kwam klaagen,
En hoe hy vlugten moest voor de onverdiende plaagen,
Waar me hy wierd gedreygt, wyl Kaajim, schudde bol
Met zyn betoov'rent good, den rechter hielp op hol,
Die gretig grabbelden in zyn vergulde schyven.
Indien zyn Majesteit, dit eereloos bedryven
Bekend was, 'k meen voor vast, het zoo hier anders gaan.

OTTO.
Myn Heer....

SORIA.
Genoeg hier af, ga heen gy hebt gedaan,
'k Zal u doen daagen, en u alle klaar vertoonen,
Dat gy niet waar dig zyt de zaaken by te woonen,
Die recht en billykheid vereisschen, ga maar heen,
'k Hou met uw zeggen my in 't minste niet te vreên.

JOAN.
Wy gaan.

Elfde tooneel,

SOFIA, KARLOS.

SOFIA.
Don Karlos!

KARLOS.
Heer.

SOFIA.
Wel hoe, wat 's dit te zeggen,
Terwyl ik bezig ben om ernstig te overleggen,
Hoe 'k al de aank laagers tot uw laste handelen zal,
En gy komt hier in zulk een hagchelyk geval,
Dus opgetoyd gelyk een kermis pop verschynen,
Daar al uw voorspoed noch in onspoed kan verdwynen
Gy moet hier daatelyk als een gevangen man
Verschynen, wyl ik zulks in 't minst niet keeren kan.
De Raad komt klaagen van gepleegde roveryen,
Ik kan van 't voorval van Sofi u wel bevryen,
Maar 't ander eyst dat gy hier werd te regt gestelt,
Om aan te hooren, hoe uw vonnis werd geveldt.

KARLOS.
Zie ik myn schoone hoop zo haastig weer vervliegen,
Ach myn gulhartigheid zal mooglyk my bedriegen,
Myn Heer, ik heb geheel op uwe gunst vertrouwt.

SOFIA.
't Is goed, 'k zal maaken dat dit nimmer u berouwd.
Myn Lyswagt!

Twaalfde tooneel.

SOFIA, KARLOS, LYFWAGT.

SOFIA.
Zet deez' knaap zo daatelyk gevangen,
Laat hemde Keetenen om zyne handen hangen.

LYFWAGT.
Myn Heer het zal geschien.

KARLOS.
Myn Heer.

SOFIA.
Daar is geen nood,
Een moedig Krygsman, moet niet vreeze voor de dood.

Einde van het vierde Bedryf.

Vyfde bedryf.

Eerste tooneel.

KLAUDIA, GERARDO, LISANDRA, MAROTTE.

GERARDO.
Heb ik dan nimmermeer op uwe gunst te hoopen?

LISANDRA.
Nu myne min voor 't eerst zo slegt is afgeloopen,
Zal ik ten tweedemaal my wagten voor dat vuur.

MAROTTE.
Gy hebt die koopmanschap noch niet met al te duur.
Gy hoord Gerardo 's min, die vroom is, toe te stemmen,
Die liefde tusschen u en hem zou beeter klemmen,
Als met zyn Zuster, dat ik wel weet.

LISANDRA.
Swyg zottin.
Ik zie my onverwagt verraaden in myn min;
Ja 'k heb my zelf gewikt in al te groote schanden.

Waar zal myn schip van hoop nu eindelyk belanden?

MAROTTE.
Neem deeze Stuurman aan, dan vaar je regt voor uit
Op een Galjoen schip, en geen platgeboomde schuit,
Gy zult met hem vermaak genieten onder 't zeilen,
Die borst heeft kennis om de haven regt te peilen.

LISANDRA.
Maar, waarom dit aan my ten eersten niet ontdekt,
Eer zig myn dwaaze min zo ver had uitgestrekt,
Dat zy uw' Zuster was?

GERARDO.
Gy hebt dit nooit begreepen,
Schoon 't meenigmaal voorheen gezegt is.

MAROTTE.
Ja, met kneepen,
Maar nimmer voor de vuist.

GERARDO.
't Is zo, maar 't was om reên
Die ik niet melden mag; ik bid stel u te vreên,
De waarheid zal in 't kort zig zelven openbaaren.

LISANDRA.
Dan zult gy hooren, hoe dat ik my zal verklaaren;
Daar komt zyn Hoogheid, met myn Vader, laat ons gaan
Marotte.

GERARDO.
'k Wens de min u mag ten besten raân.

Tweede tooneel.

SOFIA, RUDOLFUS, ALONSO, KLAUDIA, GERARDO.

SOFIA.
Gy Heeren, de oorzaak is dat gy hier zyt ontbooden,
'k Heb in een vreemde zaak uw' wyzeraad van noden;
Maar neem voor eerst uw plaats.

RUDOLFUS.
Myn Heer, met u verlof.

SOFIA.
Hier werd een man betigt, met zeek're zaak, die grof
En groot is; ja 't komt uit, op moorden en op rooven.

ALOMSO.
Het kan niet erger zyn, geen kwaad gaat zulks te boven.

RUDOLFUS.
Daar is geen straf genoeg, daar zulks meê werd geboet.

SOFIA.
Maar zo 't betigten nu op veel te loszen voet
Gebouwd is, en ik klaar aan ieder kan bewyzen,
Dat alles loogen is.

ALONSO.
Wie zou daar niet voor yzen!
'k Zou zulke menschen straks doen kloppen op de mond,
En straffen in de beurs.

RUDOLFUS.
En ik zou hen terstond
Doen zetten op de kaak, en met veel geeszelslaagen,
Na hun verdiende loon terstond het land uit jaagen.
Hoe, voor 't betigten in een zaak, waar op de dood
Moet volgen, is geen straf, myns oordeels, schier te groot.
Zy zoude my die schuld met goeden bloed betaalen.

SOFIA.
Maar 't is niet even eens, of zulks geschied door dwaalen
Of uit kwaadaardigheid.

ALONSO.
Zyn Hoogheid, heeft gelyk.

SOFIA.
'k Zal de eene u toonen, die heel magtig is en ryk,
Die deeze zaak met kragt, onfeilbaar wil beweêren,
Ja niet ontziet, om hoog en dier daar op te sweeren.
Hy spreekt my aan om regt, en raast van ongeduld.
't Spruit uit onweetenheid, maar egter heeft hy schuld,
Wyl hy geen tegenspraak, in 't minsten wil gehengen.
Ga heen, Gerardo, laat den ouden herwaarts brengen,
Zeg dat hy voor den Raad verschynen moet.

GERARDO.
Ik ga.

Gerardo binnen.

SOFIA.
Zo hy hartnekkig blyft, ik sweer hem ongenâ.

ALONSO.
Met reeden.

SOFIA.
Ik vervloek zulk haatelyk betigten.
De looge moet in 't eind eens voor de waarheid swigten.

Derde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO, KAAJIM, RUDOLFUS, ALONSO.

GERARDO.
Hier is de man.

SOFIA.
Wel nu, Heer Kaajim, blyft gy noch
By u beschuldiging van Karlos, spreek?

KAAJIM.
Ja doch,
Ik niet alleen, maar gantsch Valenzen zal 't getuigen.

SOFIA.
'k Zal heel Valenzen, en uw' harde nek doen buigen,
En smooren al het geen van Karlos werd gezegt.

KAAJIM.
Dat kan niet mooglyk zyn, ten zy men 't wetttig regt
Wil breeken, zonder dit, zal elk hem schuldig houwen.

RUDOLFUS.
Wat pord u om zo stout te spreeken? swyg gy ouwen
En afgeleefden bloed, draag hier wat meêr ontzag.

KAAJIM.
Ik meen, dat elk voor 't regt, met reeden, spreeken mag.

RUDOLFUS.
Indien zyn Hoogheid, u, kan Karlos onschuld toonen,
Dan zal uw boeten zyn tweemaal tienduizend kroonen,
Of anders daatelyk, zes jaar op de Galy

Gebannen.

ALONSO.
Heer, dat is veel te genadig vry.

RUDOLFUS.
Wat zegt zyn Hoogheid?

SOFIA.
'k Ben met deeze u eisch te vreeden.

KAAJIM.
Ik niet, ik laat my niet zo ligt'lyk overreeden,
Daar is noch hooger regt te vinden, zo ik meen;
Ik ga...

SOFIA.
Het geld hier eerst, dan moogt gy gaan waar heen
Het u behangen zal, 'k moet u het kwalyk spreeken,
Verleeren, en zo 't schynt den draak met ons te steeken.

KAAJIM.
Dat doe ik niet, myn Heer, ik zoek alleen maar regt.

SOFIA.
Noch eens, besnoer uw moud, gy weet niet wat gy zegt.
Ik heb met deeze brief des Keizers last ontfangen,
Die my 't vermoogen geeft, u daatlyk te doen hangen.
Ja alle die na dees' van Karlos spreeken zal,
Dat hy hem schuldig kend.

KAAJIM.
ô Deerlyk ongeval!
Myn Heer, ik bid wilt myn onwetenheid verschoonen.

SOFIA.
Heel graag; ten kosten van u twintig duizend kroonen.
Ga heen, Gerardo, zeg de Heeren van den Raad,
Dat ik hun hier verwagt.

Vierde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, RUDOLFUS, KAAJIM, ALONSO.

KAAJIM.
Ach! in wat droeve staat
Ben ik gebragt, moet ik myn schoone goudbeurs derven.

SOFIA.
Hoor, jonker Kaajim, gy hoefd daarom niet te sterven
Van honger, denk die schat is voor Sofi gespaard,
Verloofd te zyn aan haar, is u wel zo veel waard.

KAAJIM.
Al kosten 't noch zo veel, mogt ik haar slegs genieten.

SOFIA.
Gy zyt een Vryer om de papegaay te schieten,
Door jigt en podegra zyn al uw leeden stram,
Het past geen ouwe Bok, te paren met een lam,
't Voegd u, de liefde van Sofia, te vergeeren,
Uw tanden die zyn reeds door 't knabbelen versleeten,
Wat zou Sofia doen met zulk een zeverbaard,
Die door zyn lief gezigt de kinders maakt vervaart.

Vyfde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO, RUDOLFUS, ALONSO, JOAN, OTTO.

GERARDO.
Hier zyn de Heeren.

OTTO.
Heeft zyn Hoogheid ons ontboden?

SOFIA.
ô Ja, ik heb uw raad in deeze zaak van noden.
Berigt my eens, 'k wens dit te weeten; staat het vry
Aan ieder een, een man met moord, of roovery,
Door ongegronde reên gantsch spoorloos te betigten?
Zeg my de waarheid, gy zult my op 't hoogst verpligten
Aan uw' wysheid, wat my hier in staat te doen.

OTTO.
Wy konuen ligtlyk door zyn Hoogheids reên bevroên
Het geen zyn meening is; den Regter is onschuldig
Zo hy door aank lagt werd bedrogen.

SOFIA.
Neen, zorgvuldig
Moest hy te werk gaan, en eerst de aangebragte klagt
Wel onderzoeken, eer hy zo ver wierd gebragt,

Dat door zyn poogen, den onschuldigen moet vlugten.
Wyl ieder een voor 't regt, hoe vroom hy was, moest dugten
Wanneer 't zo toe ging; neen, van een heel and'ren aart
Zyn Karels Wetten, door 't gansch Kristenryk vermaart.
Zy geeven loon voor 't goede, en leeren 't kwaad te straffen.

JOAN.
Maar 's Keizers Wetten....

SOFIA.
Hoe! wie durft daar tegen blaffen?
Die zyn onfeilbaar, en bekend gy zelver niet.
Dat al u doen, is uit onweetenheid geschied?
Doch zo men 't onderzogt, het zou hier anders daagen.
Daar staat den man, die zegt het heeft hem goude kragen
Gekost, om Karlos te vervolgen, is 't niet schoon,
Dat zelf den Regter, den vervolger diend om loon?
Daar 's Karlos Vrybrief, ga, gy zult den Raad verkonden
Dat hun door 's Keizers last, dit schrift werd toegezonden

OTTO.
Verdenk ons niet, myn Heer, zo hier iets is misdaan,
Wy hebben nooit gedagt de hand daar aan te slaan.

SOFIA.
Gy hebt gedaan, ga heen; ik zal wel haast beletten,
Dat zulk een heilloos kwaad, groeid boven Regt en Wetten.

JOAN.
Wy zullen u bevel, vertoonen aan den Raad.

OTTO.
De Hemel hoede u lang, in uw verheeven staat.

Zesde tooneel.

SOFIA, RUDOLFUS, ALONSO, KAAJIM, KLAUDIA, GERARDO.

SOFIA.
Wel jonker Kaajim, nu verand'ren de zaaken,
Heel anders als gy dagt; zo gy nu vry wilt raaken,
Bezorg het geld, en help u zelve uit de pyn.

KAAJIM.
Myn Heer, 't zou zeekerlyk wat onbarmhartig zyn.
Ik zal heel gaarne het eerst beloofde geeven,
Leef, en laat leeven, Heer.

SOFIA.
Maar zo Sofi in 't leeven
Gebleeven was, zond gy dan willig afstand doen
Van haar gegeeven trouw.

KAAJIM.
Ik kan met geen fatzoen
Dit weig'ren, ik zeg ja.

RUDOLFUS.
Gy doet heel wel, de jaaren
Verbieden u om met een jonge Bruid te paaren.

SOFIA.
Gy Heeren, 'k neem u tot getuigen, hy ontslaat
Sofia van haar woord.

KAAJIM.
Maar ik word disperaat
Indien ik zulk een brok moet van myn schatten miszen.

SOFIA.
Wy zullen dit verschil in 't kort te zaamen sliszen.
Ga heen, Gerardo, roep hier uit de naaste tent
Hen alle hier by my.

GERARDO.
Wel aan.

Zevende tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, RUDOLFUS, ALONSO, KAAJIM.

SOFIA.
'k Zal my bekend
Gaan maak en, al zou hier de waereld van gewagen.

ALONSO.
Zulks is onnoding, Heer, roemrugting zyn uw dagen
Zo lang gy leefd.

RUDOLFUS.
'k Weet niet dat ik uw weerga ken.

SOFIA.
Dit moogt gy zeggen; als gy noord wie dat ik ben.

RUDOLFUS.
De faam is lang gewoon door duizend kopre monden,
Don Ferdinandus, naam, de waereld te verkonden,
Die Keizer Karel, aan zyn vroomheid heeft verpligt.

SOFIA.
Gy zult Don Ferdinand. zo siraks voor u gezigt
Veranderd zien, ik kan my langer niet verdeden,
Myn rol is uitgespeeld, dees dienst komt my verveelen,
Die ik zo lang getrouw, getoond heb aan myn Vorst,
Die 't Duische, en 't Spaansche Ryk, op zyne schouders torst.

Achtste tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, GERARDO, RUDOLFUS, ALONSO, KAAJIM, ELVIERE, ORONTES, LEONORE, GRATIA, JERONIMO, PHILIPPUS.

GERARDO.
Daar zyn de lieden, door zyn Hoogheid hier ontboden.

SOFIA.
Schoon veele menschen zig de naam van aarsche gooden
Toe eigenen, zy zyn, niet anders dan een mensch,
Die zig met klein zyn, kan vernoegen naar zyn wensch.
En wyl het my verveeld in grooten staat te leeven,
Zal ik, Don Karlos, aan zyn Ouders weder geeven.
Eer ik myn ampt verlaat, aan de Ouders van Sofi
Haar lang vermiste kind, en als ik Karlos zie
In vryheid, dan zal hy zyn waarde bruid ontfangen,
Zelf van myn eigen hand.

ORONTES.
Ach! blus doch ons verlangen
Doorlugtig Heer, laat ons het zoet van deeze hoop
Genieten.

SOFIA.
't Zal geschien, 'k wil de geleide knoop,
Die ik door snood bedrog, zo schandig zag verbreeken,
Weer zamen voegen, 'k zal....

ELVIERE.
ô Hemel geef een teeken
Dat zulks mag waarheid zyn!

SOFIA.
Dat zult gy daatlyk zien,
Ga heen haal Karlos hier.

RUDOLFUS.
Wat of hier zal geschien.

Negende tooneel.

SOFIA. KLAUDIA, RUDOLFUS, ALONSO, KAAJIM, ELVIERE, ORONTES, LEONORE, GRATIA, JERONIMO, PHILIPPUS.

SOFIA.
'k Zal u doen zien, hoe bros de Vorstelyke staaten,
Hier op der aarden zyn, die ik nu ga verlaten
Als gantsch onwaardig, slegs ter liefde van die geen,
Die my van kinsbeen heeft bemind en aangebeen.

ORONTES.
Daar komt myn zoon, myn Heer.

Tiende tooneel

SOFIA, KLAUDIA, RUDOLFUS, ALONSO, KAAJIM, ELVIERE, ORONTES, LEONORE, GRATIA, JERONIMO, KARLOS, GERARDO, PHILIPPUS.

SOFIA.
Wel Karlos 'k zie de zaken,
Geheel verandren, al die u schuldig maken,
Die ziet gy hier, hoe zal 't afloopen in het end.

KARLOS.
'k Heb niet te zeggen Heer, myn zaak is u bekend.

SOFIA.
Zy zoeken egter my met reden te overstemmen,
Wat tegenweer ik doe, voor u, het kan niet klemmen.

KARLOS.
Heeft my het slings geval niet lang genoeg gezold,
Dat zo balstuurig met my omspringt, plaagd en hold.
Wie maakt myn boejens los, ik zal van droefheid smooren?

SOFIA.
Wie zou dit anders doen myn lief, myn uitverkooren
Wie anders als u lief Sofi, die u bemind,
Myn Karlos.

KARLOS.
Dit gezigt maakt myn gezigt verblind.

SOFIA.
Ben ik u zo ontmunt, hebt gy niet konne merken,
Dat een verborge min, in Ferdinand moest werken,
Zyn u de trekken van myn wezen zo ontgaan?
Heeft de Afrikaansche zon myn aanzigt bruin gebraan?
En ben ik door de tyd, veel grooter op gewaslen,
'k Dagt egter dat de min by u, my zou verrassen,
Of heeft myn staat en kleed, my zo voor u vermomd?
Spreek Karlos, spreek myn lief.

KARLOS.
Ik sta geheel verstomd!
Myne oogen schemeren ik tast gelyk de blinden,
Wie dagt een krygsman in myn lief Sofi te vinden?
Een Krygsman om zyn deugd de waereld door bekend,
Is die myn lieve bruid?

SOFIA.
Ja Karlos, ja ik bent.
Kom Vader, Moeder, zie uw Dochter, kom my Broeder
Zie hier uw Zuster, dank de Hemel myn behoeder,
Die my verlost heeft van het Mahomets gebroed.

ORONTES.
Ik voel de tekenen door 't ontroeren van myn bloed,
Dat gy myn dochter bent.

ELVIERE.
't Gaat myn begrip te boven.

SOFIA.
Kom zie den aadelaar, dan zult gy 't vast gelooven
Die 'k op myn schouder draag, dat ik uw dochter ben.

PHILIPPUS.
Myn waarde zuster, weet dat ik u daar voor ken.

ELVIERE.
Myn uitverkoornekind, heb ik u weer gevonden.

RUDOLFUS.
Geen menschelyk vernuft kan dit geval doorgronden.
Dees onverwagte maar den Keizer zelver raakt.

ALONSO.
Kom gaan wy, 't werd den Vorst terstond bekend gemaakt.

Elfde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, KARLOS, ELVIERE, ORONTES' GERARDO, PORCIA, GRATIA, JERONIMO, PHILIPPUS, KAAJIM.

SOFIA.
Myn lieve Karlos, spreek, wat heeft u doch bewoogen,
Dus stil te swygen?

KARLOS.
Ik mistrouw myne eigen oogen.

SOFIA.
Kost gy niet merken aan myn gunst, wie dat ik was?

KARLOS.
Ik zag in u myn lief, als in een spiegelglas,
Maar 'k dorst myne oogen dat gy 't zelf was niet vertrouwen,
Terwyl ik zag dat elk u voor een man moest houwen
Die verre in dapperheid voor and'ren munten uit.

SOFIA.
Myn Karlos, toef niet meer omhels uw waarde Bruid.

KARLOS.
Myn Engel, laat ik eerst een weinig noch bedaaren,

'k Ben in myn ziel ontsteld, door dit vreemd wedervaren
Ik Weet den Keizer schrikt, op 't wonderlyk verhaal.

SOFIA.
Geen nood, myn Karlos, kom omhels my.

KARLOS.
Duizendmaal.

KAAJIM.
Maar wat zal ik nu doen?

SOFIA.
Gy zult u woord my houwen,
Ik vonnis Karlos, om zyn lief Sofy te trouwen,
Wyl ik hier Regter ben, zelf in myn eigen zaak.

KAAJIM.
Waar wil 't noch met my heen?

SOFIA.
Waar heenen, na de Kaak
Of de Galy; indien de twintig duizend kroonen
Door 't Regt u opgeleid, u daar niet van verschoonen.

KAAJIM.
Och! wat heb ik gedaan, dit vrye staat my duur.

SOFIA.
Ik dank de Hemel, nu ik u ter goeder uur
Noch alle zie gezond; myn Ouders, myn verlangen,
Laat ik vol blydschap u toch in myne armen prangen,
Myn Karlos! wat geluk heeft ons weer t'zaam gebragt.

Twaalfde tooneel.

SOFIA, KLAUDIA, KARLOS, KAAJIM, ELVIERE, ORONTES, GERARDO, LEONORA, GRATIA, PHILIPPUS, JERONIMO, PAGI.

PAGI.
Myn Heer, de Keizer komt.

SOFIA.
Dit heb ik wel gedagt.
Hy zal verwonderd zyn my in dees' stant te ontmoeten.

Dertiende tooneel.

KAREL, SOFIA, KLAUDIA, GERARDO, KARLOS, KAAJIM, ELVIERE, LEONORA, GRATIA, PHILIPPUS, ORONTES, JERONIMO.

SOFIA.
Ik kniel met eerbied aan uw Vorstelyke voeten,
'k Leg alle teekenen van grootheid, magtig Heer,
Met alle dank baarheid, eerbiedig voor u neêr
Dees' goude ringkraag, door uw goedheid my geschonken
Past my niet langer om als Veldheer meê te pronken;
Dees Ridderorder, Staf, en Degen, eer gevreest,
Zyn slegts speeltuigen van het los geval geweest.
Ik heb voor u als man myn leeven durven waagen,
Ik hoop dat ik als Vrouw, myn Keizer zal behaagen.
Als man stak ik voor u, den degen op myn zy,
Bescherm my groote Vorst, als Vrouw, want ik bely
Dat ik niet anders ben; ik heb myn bloed vergooten,
Maar voor dat klein verlies, uw groote gunst genooten
't Geluk heeft my gediend, daar 't voor my scheen te spa,
Heb ik daar door misdaan, 'k verzoek van u genâ.
'k Meen met de waapenen na dees' niet uit te regten,
Maar toonen dat ik zo wel minnen kan, als vegten.
'k Ben van myn Keizer, voor een braaf zoldaat gekeurd.
'k Vogt als een krygsman, 'k zal nu minnen op myn beurd.

KAREL.
'k Sta door verbaastheid, en verwondering opgetogen.
Sta op, het past u niet te knielen; 't groot vermogen
Van uwe dapperheid, schoon tegens uwen aart.
Maakt u een Keizerryk, zo groot als 't myne waard.
Waar heeft een Vrouw zig ooit aan zulk een dienst verbonden,
Ik kan geen reedenen, in 't minst, daar van doorgronden,
Wat u bewoogen heeft om zulks te doen; ik moet
Bekennen, dat ik nooit geen man zag, die zyn bloed

Zo min dorst agten, om het myne te bewaaren.
'k Zal met een Diadeem als Koningin uw hairen
Doen zieren, als ik u zie naar het Altaar treên
Van 't heilig huwelyk; wie is, wie is die geen
Die gy zo waardig agt? indien de hooge jaaren
My niet verboden met een jonge Bruid te paaren,
Ik maakte u Keizerin, en Spanjen zag alleen
U als haar Koningin van 't Ryk, den Troon bekleên.
Wie is 't die gy bemind?

SOFIA.
Dit is myn uit verkooren,
Zo wel als ik uit een hoogad'lyk huis gebooren,
Dit zyn onze Ouders, Heer.

KAREL.
Wel aan, ik zal de zaak
Op een heel and're voet verschikken. Karlos 'k maak
U Onderkonig van Valenzen; daar en boven,
Kom ik uwe Ouders staat en agtbaarheid beloven
Want hoe veel ik u geef, 'k blyf egter in uw schuld,
ô Groote krygsheldin; maar 'k tragt met ongeduld
Te hooren, wat u heeft in myne dienst gezonden,
Terwyl ik altoos aan uw' vroomheid blyf verbonden.
Zo lang myn leeven duurd, dat sweer ik by myn Staf,
Trek ik myn gunstig hart, nog oog niet van u af.

SOFIA.
Ik dank u groote Vorst voor u geneegenheden.

KARLOS.
Voor u lang leeven werd met yver steets gebeeden.

ORONTES.
Geen tyd bepaald 't geluk van Spanjens Opperhoofd.

ELVIERE.
Die door zyn Wetten aan de waereld heil beloofd.

JERONIMO.
Die Mechaas halve Maan doed voor zyn glans verdwynen.

GRATIA.
Lang moet die held're Zon het aardryk overschynen.

PHILIPPUS.
De Faam maakt eeuwig van zyn groote naam gewag.

LEONORA.
Gezeegend zy dien dag toen Karel 't ligt eerst zag.

KAREL.

Geeft de degen, staf en ringkraag aan Sofia.

Aan vaar dees teekenen van eer, u opgedraagen
Tot een gedagtenis, 't zal aan u Vorst behaagen.
'k Wil dat de waereld weet, want 't baard my nooit berouw,
Dat Keizer Karel zig beschermd zag door een Vrouw.

Einde van 't vyfde en laatste Bedryf.